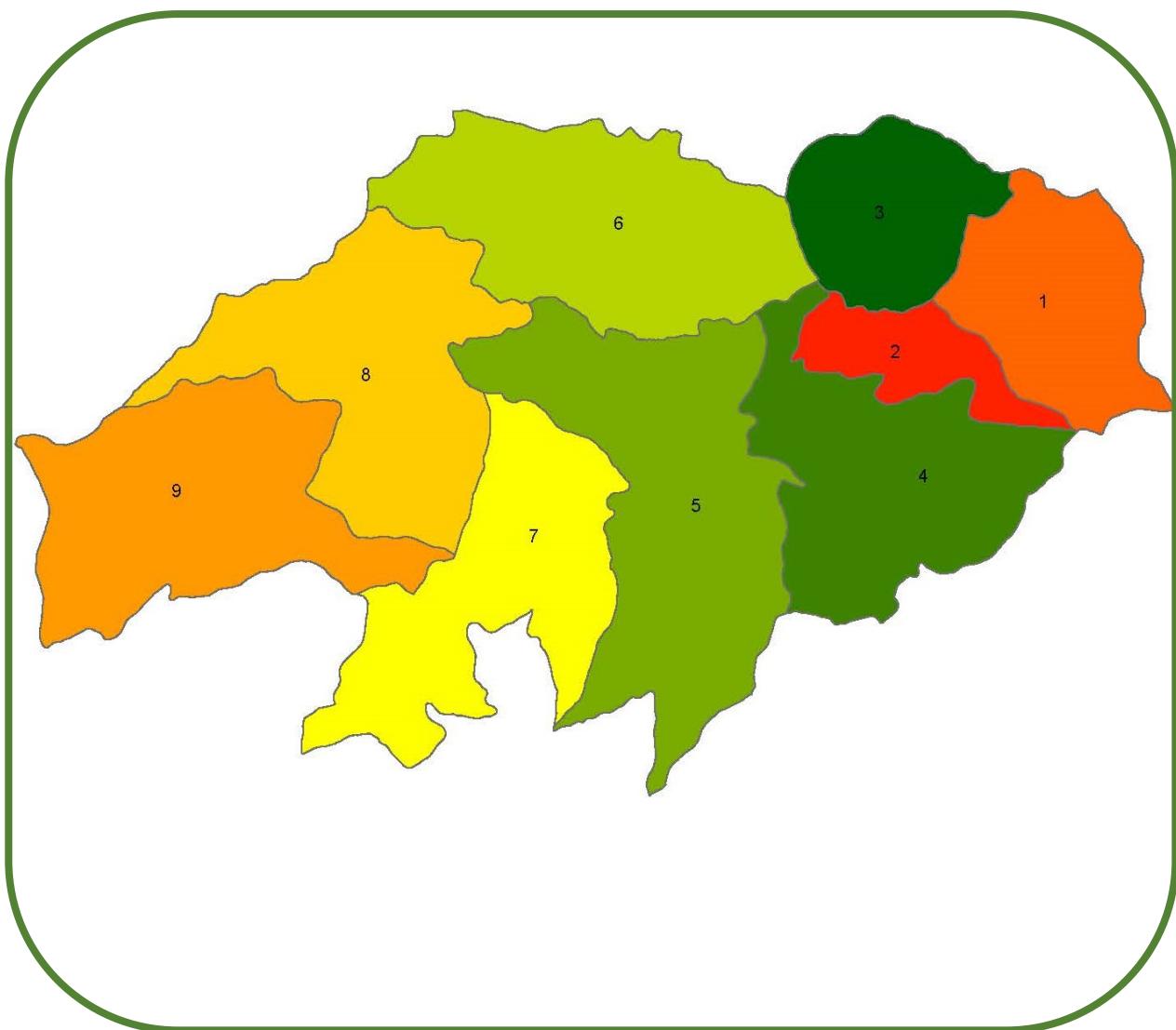

खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना प्रतिवेदन तनहुंसूर गाविस

तनहुँ
जिल्ला

तयार गर्ने

गर्उँ विकास समितिको कार्यालय, तनहुंसूर

तयार गरिएको मिति : २०७२/०५/३०

गाउँ विकास समिति स्तरीय
खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना
अध्यावधिक प्रतिवेदन

तनहुंसूर

तनहुं
२०७२

विषय सूची

पृष्ठ नं.

१.	परिचय	१
१.१	पृष्ठभूमि	१
१.२	उद्देश्य	१
१.३	विधि	२
१.४	सिमितता	३
२.	गाउं विकास समितिको संक्षिप्त जानकारी	३
२.१	अवस्थिति, सिमाना तथा प्रशासनिक विभाजन	३
२.२	क्षेत्रफल तथा भूउपयोग	४
२.३	जनसंख्या, घरधुरी र जातजाती	४
३.	खानेपानीको अवस्था	५
३.१	गाविसको खानेपानीको तुलनात्मक अवस्था	५
३.२	खानेपानीको विद्यमान अवस्था	५
४.	स्वास्थ्य र सरसफाइको तुलनात्मक अवस्था	६
५.	गाविसको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना कार्यान्वयन तथा संशोधित कार्य योजना	७
६.	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरण	९
७.	गाविसमा संचालन गरिने अन्य क्रियाकलापहरू	११
	अनुसूचीहरू	१२
	अनुसूची-१: प्रत्येक वडाको जनसंख्याको विवरण	१२
	अनुसूची-२: घरधुरी तथा जातीय समूदाय सम्बन्धी अध्यावधिक तथ्यांक	१२
	अनुसूची-३: गाविसस्तरीय सूचनाहरू	१४
	अनुसूची-४: खानेपानीको तुलनात्मक अवस्था	१५
	अनुसूची-५: पानीको स्रोत सम्बन्धी विवरण	१७
	अनुसूची-६: विद्यमान पोखरीहरूको अवस्था	१९
	अनुसूची-७: खानेपानीको सुविधास्तर निर्धारण	१९
	अनुसूची-८: आ.व. २०७०/०७१ सम्म सम्पन्न भएका २२ योजनाहरू र प्रयोगमा रहेका श्रोतहरू एवम् उक्त योजनाहरूको हालको अवस्था	२२

अनुसूची-९: निर्माणाधिन खानेपानी योजनाहरूको विवरण	२३
अनुसूची-१०: उप-स्वास्थ्य चौकी संग लिईएको तथ्यांक	२४
अनुसूची-११: विद्यालयको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था	२४
अनुसूची-१२: सार्वजनिक संघ संस्थाहरूको वर्तमान खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था	२६
अनुसूची-१३: टोलहरूको विद्यमान खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था	२७
अनुसूची-१४: खुल्ला दिसा मुक्त पछिको गतिविधिको सहयोगमा गाविसस्तरको पहुँचको अवस्था	२९
अनुसूची-१५: वडास्तरिय तर्जुमा गरिएका खानेपानी योजनाहरूको विवरण	३०
अनुसूची-१६: गाविस स्तरिय तर्जुमा गरिएका खानेपानी योजनाहरूको विवरण र लागत	३१
अनुसूची-१७: गाविस स्तरीय पूर्ण सरसफाइ रणनीतिक योजना	३४

यस भित्र प्रयोग गरिएका संक्षिप्त रूपहरू:

आर. भि. टि.	रिजभर्वायर टंकी
आ. व.	आर्थिक वर्ष
उ. मा. वि.	उच्च माध्यमिक विद्यालय
किमि	किलोमिटर
क्र.सं.	क्रम संख्या
खा. पा.	खानेपानी
खा. पा. यो.	खानेपानी योजना
गाविस	गाउँ विकास समिति
जि. आई.	ग्राम्यालभनाइजड आइरन
जि. वि. स.	जिल्ला विकास समिति
नि. मा. वि.	निम्न माध्यमिक विद्यालय
ने. रु.	नेपाली रुपैया
नं.	नम्बर
प्रा. वि.	प्राथमिक विद्यालय
मा. वि.	माध्यमिक विद्यालय
वि. सं.	विक्रम सम्बत
स. स. यो.	सरसफाई योजना
सि. सि.	कलेक्सन च्याम्बर
VWASH	Village Water, Sanitation and Hygiene
VWASHCC	Village Water, Sanitation and Hygiene Coordination Committee
WWASHCC	Ward, Water, Sanitation and Hygiene Coordination Committee
WCF	Ward Citezen Forum

१. परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपाल सरकारको सन् २०१७ सम्ममा सबैलाई खानेपानी र सरसफाइ सुबिधा पुऱ्याउने लक्ष्य हासिल गर्ने दिशामा सहयोग गर्दै स्थानीय निकायहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले नेपाल सरकार र फिनल्याण्ड सरकारका बीच पश्चिमाञ्चल तथा मध्य पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रका गरी चौध वटा जिल्लाहरूमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रम सञ्चालनको लागि द्विपक्षिय समझौता भए वमोजिम पश्चिम नेपाल ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाइ परियोजना सन् २००८ देखि २०१३ अवधिको पहिलो चरण सफलतापूर्वक सम्पन्न गरी सन् २०१३ देखि २०१८ सम्मको अवधिको लागि दोस्रो चरण आरम्भ भएको छ ।

यस सन्दर्भमा समुदायले सहभागितात्मक रूपमा तर्जुमा गरेको योजनाले मात्र समुदायका वास्तविक आवश्यकताको पहिचान गर्न सक्छ र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा गरिने बाह्य सहयोग वास्तविक आवश्यकता भएको वर्गमा पर्दछ जसले स्थानीय सरकारको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने क्षमतालाई विकास गरी सन् २०१७ को नेपाल सरकारको लक्ष पुरा गर्न सहयोग गर्दछ भन्ने मान्यतालाई अंगीकार गरी परियोजनाको पहिलो चरणमा विभिन्न ५२ वटा गाविसको गाउँस्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना र एउटा नगरपालिकाका वडाहरूको वडास्तरीय योजना तर्जुमामा सहयोग गरिएको थियो ।

यस परिप्रेक्ष्यमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनामा तर्जुमा भएका क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन गर्नको लागि परियोजनाले पहिलो चरणमा पर्याप्त आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गरायो जसको फलस्वरूपः खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताको क्षेत्रमा उक्त गाविसहरूमा आमूल परिवर्तन भएको छ ।

परियोजनाको दोस्रो चरणको परियोजना दस्तावेजले वास्तविक रूपमा सेवाविहीन, जसले हालसम्म खानेपानी कार्यक्रमको लागि कुनै पनि बाह्य सहयोग प्राप्त गरेका छैनन् त्यस्ता क्षेत्रमा मात्र परियोजनाको सहयोग केन्द्रीत गर्ने निर्देश गरे वमोजिम परियोजनाको सहयोग विस्तारको लागि थप दुर्गम तथा सेवाविहीन गाविसहरू छनौट गरी सोहि वमोजिमको योजना तर्जुमा गरी सहयोग गर्ने भन्ने उल्लेख भएको छ । यसका साथै परियोजनाको पहिलो चरण सम्पन्न भएका गाविसहरूबाट क्रमशः परियोजनाको सहयोगको बहिर्गमन गर्दै जानको लागि समेत उक्त गाविसहरूको हालको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको वस्तुस्थिति अद्यावधिक गर्नु आवश्यक देखिएको साथै परियोजनाको बहिर्गमन पश्चात समेत गाविसले सेवा पुन बांकी रहेका क्षेत्रमा अतिरिक्त स्रोतको खोजी गरी वा आफै लाई स्रोत परिचालन गर्न समेत अद्यावधिक खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको आवश्यकता पर्ने भएकोले समेत पहिलो चरणमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तर्जुमा भएका सबै गाविसहरूमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना अद्यावधिक गर्नु वाञ्छनीय देखिएकोले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना अद्यावधिक कार्यमा सहजीकरण गर्ने जिल्ला विकास समिति, जिल्ला प्राविधिक कार्यालय जस अन्तर्गतको जिल्ला खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता इकाइ र गाउँ विकास समिति समेतलाई उक्त कार्यको लागि सहयोगी दस्तावेजको रूपमा तयार गरिएको गाउँ विकास समिति स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा

स्वच्छता योजना अद्यावधिक गर्ने निर्देशिका(VWASH Plan Updating Guidelines) वमोजिम यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।

१.२ उद्देश्य

गाउँस्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना अद्यावधिक कार्यको समग्र उद्देश्य गाउँ विकास समितिलाई स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावली, २०५६ को दफा (६५) ले प्रत्येक स्थानीय निकायलाई आफ्नो सिमाक्षेत्र भित्र सञ्चालन हुने विकास निर्माण कार्य जनमुखी, सहभागितात्मक, प्रभावकारी, सुव्यबस्थित र दीगो प्रतिफल दिने गरी सञ्चालन गर्न आवधिक गाउँ विकास योजना तयार गरी सोही योजना अन्तर्गतका आयोजनाहरूलाई प्राथमिकताको आधारमा सञ्चालन गर्न निर्देशित गरे वमोजिम अद्यावधिक गाविस खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना तयार गरिएको छ ।

यसका अतिरिक्त यस कार्यका खास उद्देश्यहरु निम्न वमोजिम रहेका छन्:

- गाउँ विकास समितिको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण गरी सबैका लागि खानेपानी र सरसफाइ सुविधा उपलब्ध गराउन अब आवश्यक पर्ने स्रोतको पहिचान गर्नु,
- गाविस क्षेत्रभित्र सेवाविहीन, सेवा प्राप्त र सुविधा स्तरोन्तती गर्नुपर्ने समुदायको पहिचान गरी प्राथमिकिकरण गर्ने र सोही वमोजिम स्रोतको विनियोजन गर्ने,
- गाविसको पूर्ण सरसफाइको रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्ने र सोही वमोजिम कार्यक्रमहरु तय गर्ने,
- जलवायु परिवर्तनबाट खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रमा पर्ने गएका तथा भविष्यमा पर्ने सक्ने असरहरूको वारेमा अध्ययन गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरण र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका क्रियाकलापहरु पहिचान तथा तर्जुमा गर्नु,
- पश्चिम नेपाल ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाइ परियोजनाको दोस्रो चरणको अवधारणा वमोजिम उक्त गाविसमा परियोजनाको सहयोगको स्तर निर्धारण गरी सोही वमोजिम कार्ययोजना तयार गर्ने कार्यमा सहयोग गर्नु रहेको छ ।

१.३ विधि

गाउँस्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना अद्यावधिक कार्यको लागि निम्न वमोजिमको क्रियाकलाप गरिएको थियो ।

क्र.सं.	क्रियाकलापको नाम	समयाबधी	कैफियत
१	सहजकर्ताको तालिम तथा विद्यमान खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाको डेस्क अध्ययन कार्य	७ दिन	जिल्लास्तरमा
२	गाविसस्तरीय अद्यावधिक कार्यशाला	१ दिन	गाविसस्तरमा
३	वडास्तरीय कार्यको लागि तयारी	३ दिन	गाविसस्तरमा
४	वडास्तरीय तथ्यांक अद्यावधिक कार्यशाला	९ दिन	वडास्तरमा
५	तथ्यांकको प्रारम्भिक विज्ञेशण तथा योजना तर्जुमा पूर्व तयारी	८ दिन	गाविसस्तरमा
६	गाविसस्तरीय योजना तर्जुमा कार्यशाला	२ दिन	गाविसस्तरमा

उपरोक्त क्रियाकलापहरूमध्ये सहजकर्ताको तालिम व्यवस्थापन र प्रतिवेदन लेखन कार्यको संयोजन जिल्ला विकास समितिले गरेको छ भने बाँकी क्रियाकलापहरू सहजकर्ताको सहयोगमा गाउँ विकास समिति/VWASHCC र वडा नागरिक मञ्चले आयोजना गरेका थिए ।

समग्र अद्यावधिक कार्यको अगुवाई गाविसले गरेको थियो जसको लागि गाविसलाई आवश्यक सहयोग गर्न जिल्ला विकास समितिले एकजना सामाजिक र एकजना प्राविधिक कर्मचारी उपलब्ध गराएको थियो ।

१.४ सिमितता

यस खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना, जिल्लाको यस क्षेत्रको विकासको निम्नि पूर्णरूपमा सहयोगी रहेपनि यसका आफ्ना केही सीमितताहरू रहनेछन्:

- अपर्भट आउनसक्ने तत्कालिन आवश्यकताहरूको प्राथमिकिकरण
- पर्याप्त बजेट विनियोजनमा न्यूनता
- प्राथमिक तहको तथ्याङ्को सहज उपलब्धता
- राजनैतिक स्थिरता एवं स्थानीय सरकार तथा सुशासन
- पर्याप्त प्राविधिक तथा प्रशासनिक कर्मचारीको खटनपटन
- दातृ राष्ट्र तथा संघ, संस्थाहरूको सहयोगको सुनिश्चितता एवं निरन्तरता
- राजनीतिज्ञ तथा योजनाकारहरूको दूरदृष्टि

२. गाउँ विकास समितिको संक्षिप्त जानकारी

२.१ अवस्थिति, सिमाना तथा प्रशासनिक विभाजन

जिल्लाको सदरमुकाम दमौलीबजार देखि करीब १५ किमि उत्तरमा यस तनहुँसूर गाउँ विकास समितिको कार्यालय रहेको छ । यस गाविसको पूर्वमा भानु र बरभञ्ज्याड गाविसहरू, पश्चिममा सतीस्वांरा र क्यामिन गाविसहरू, उत्तरमा सतीस्वांरा गाविस र दक्षिणमा व्यास नगरपालिका पर्दछन् । राजनैतिक विभाजनका हिसाबले यो गाउँ विकास समिति जिल्लाको निर्वाचन क्षेत्र नं. १ र इलाका नं. २ अन्तरगत रहेको छ । ४३ वटा टोल/बस्ति हरूमा विभाजित यस गाउँ विकास समितिको प्रशासनिक कार्य वडा नं. ५ हटियामा रहेको आफ्नै कार्यालयबाट हुँदै आएको छ ।

तनहुं जिल्ला

२.२ क्षेत्रफल तथा भूउपयोग

भिरालो धरातलिय स्वरूपले बनेको यो गाउँ विकास समिति समुद्री सतहदेखि ३८० मिटर देखि १२२० मिटर सम्म उच्चार्इमा अवस्थित छ । कुल क्षेत्रफल करिब ३४.९१ वर्ग किलोमीटर रहेको यस गाउँ विकास समितिको भूउपयोग स्थिति देहायबमोजिम छ :

कुल कृषियोग्य भूमि	: ३६.११ %
जंगल क्षेत्र	: ६०.६७ %
खोलानाला, आवास तथा अन्य क्षेत्र	: ०३.२२ %

(श्रोत: गाविस पार्श्व चित्र)

२.३ जनसंख्या, घरधुरी र जातजाती

यस गा.वि.स.को, जातजातीको वसोवासको स्थिति हेर्दा विविधता रहेको पाईन्छ । वडा भेला, घरधुरी सर्वेक्षण अध्ययनबाट आएको तथ्याङ्क अनुसार हाल यस गाविसमा कुल ७३३ घरधुरी रहेका छन् । यस गाविसको कूल जनसंख्या (प्रक्षेपित) २,८७४ मध्ये महिलाको जनसंख्या १,६७६ अर्थात ५८.३१ % र पुरुषको १,१९८ अर्थात ४१.६९ % रहेको छ । आदिवासी जनजातीको वाहुल्यता रहेको यस गाविसमा

आदिवासी जनजातीको ५०.२० %, दलितको २४.८३ %, अन्य जातजातीको २४.४२ % र धार्मिक अल्प संख्यकको ०.५५ % घरधुरी रहेको छ । विस्तृत विवरण अनुसूची- १ र २ मा दिइएको छ ।

यस गाविसमा २ वटा मा.वि, एउटा नि.मा.वि., २ वटा प्राथमिक विद्यालय र एउटा वाल विकास केन्द्र रहेका छन् भने २ वटा सेवामूलक कार्यालयहरु उप स्वास्थ्य चौकी १ र गाविसको कार्यालय १ रहेका छन् । त्यसै गरी २६ वटा अन्य संघ संस्थाहरु रहेका छन् ।

यस गा.वि.स.मा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रम शुरु भए पछि हालको समयमा दक्ष जनशक्तिको अवस्था हेर्दा सुधारिएको चुलो बनाउने मिस्त्री १० जना रहेको देखिन्छ । विस्तृत विवरण अनुसूची- ३ मा दिइएको छ । त्यस्तै खरिदको लागि व्यक्तिगत सरसफाइ सामाग्रीहरु जस्तै साबुन, ब्रस, काइंयो, टुथपेस्ट आदि सबै वडामा उपलब्ध हुने उल्लेख गरिएको छ ।

३. खानेपानीको अवस्था

३.१ गाविसको खानेपानीको तुलनात्मक अवस्था

यस गाविसका जम्मा ७३३ घरधुरी मध्ये खानेपानी सेवा प्राप्त घरधुरी २९६ अर्थात ४०.३८ % र सेवावाट बच्चित घरधुरी ४३७ अर्थात ५९.६२ % रहेको छ । जस मध्ये योजनाको धाराबाट पानी खाने ३६.७० %, कुवाको खानेपानी प्रयोग गर्ने घरधुरी ३१.२४ %, ढुँगेधाराको खानेपानी प्रयोग गर्ने २३.३३ % र खोला, नदीको खानेपानी प्रयोग गर्ने ८.७३ % रहेको छ । यसको विवरण अनुसूची-४ मा दिइएको छ ।

पानीको स्रोत सम्बन्धी विवरण : यस गाविसमा कूल ४८ वटा खानेपानीका स्रोतहरुको पहिचान गरिएको

छ । सबैभन्दा धेरै वडा नं १ मा ९ वटा र सबै भन्दा थोरै वडा नं ७ मा ३ वटा स्रोतहरु देखाईएका छन् । विस्तृत विवरण अनुसूची-५ मा दिइएको छ ।

त्यसै गरि गाविसका ५ वटा वडाहरुमा कूल १२ वटा पोखरीहरु भएको तथ्यांकले देखाउंछ । ३ वटा पोखरी माटो र ढुङ्गा बाट बनेको छ भने अन्य पोखरीहरु माटो बाट मात्र बनेका छन् । एउटा पोखरी घरायसी प्रयोजनको लागिमात्र अर्को एउटा घरायसी प्रयोजन र जनावरको प्रयोगको लागि, २ वटा पोखरी स्रोत रिचार्जको लागि र बांकी ८ वटा जनावरको प्रयोगको लागि बनाईएको देखिन्छ । एउटा पोखरीको अवस्था राम्रो, १० वटा पोखरीको अवस्था मध्यम र, एउटा पोखरीको अवस्था नराम्रो देखिन्छ । यसको विवरण अनुसूची-६ मा दिइएको छ ।

३.२ खानेपानीको विद्यमान अवस्था

सुबिधास्तर वर्गिकरण गर्दा ४३ वटा टोल मध्ये एउटा (०२.३३ %) टोलको खानेपानी स्थिति राम्रो, १७ वटा (३९.५४ %) को स्थिति औसत, १३ वटा (३०.२३ %) को स्थिति नराम्रो र बांकी १२ वटा (२७.९० %) को स्थिति धेरै नराम्रो रहेको छ । विस्तृत विवरण अनुसूची-७ मा देखाईएको छ ।

आ.व. २०७०/०७१ सम्म सम्पन्न भएका २२ योजनाहरू र प्रयोगमा रहेका श्रोतहरू एवम् उक्त योजनाहरूको हालको अवस्था अनुसूची-८ को तालिकामा देखाइएको छ। जस मध्ये एउटा योजनाको भौतिक अवस्था राम्रो, १८ वटाको सन्तोषजनक र बाँकी एउटाको खराब देखिन्छ। विभिन्न समयमा सम्पन्न भएका सबै योजनाहरू ग्रामिटी प्रणालीका रहेका छन्। सबै योजनामा खानेपानी संरक्षण योजना लागु गर्नु पर्ने, ८ वटा स्रोत संरक्षण गर्नु पर्ने, १० वटामा गुणस्तर सुधार गर्नु पर्ने र ९ वटा मा पाइप लाईन र अन्य संरचना मर्मत गर्नु पर्ने देखिन्छ। हाल यस गाविसमा २ वटा खा.पा.यो. निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको देखिन्छ। विस्तृत विवरण अनुसूची-९ मा देखाइएको छ।

४. स्वास्थ्य र सरसफाईको तुलनात्मक अवस्था

गाउँ स्तरिय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजना अध्यावधिक गर्ने सिलसिलामा स्थानीय स्वास्थ्य चौकी संग लिईएको तथ्यांक अनुसार ५ वर्ष भन्दा मुनीका बच्चाहरूको पोषणको अवस्था सामान्य रहेको देखिन्छ। भाडापखाला सम्बन्धी उपचार गरिएका ५ वर्ष मुनिका बच्चाहरूको कूल संख्या ७४ मध्ये ३ जनाको उप स्वास्थ्य चौकीबाट उपचार गरिएका, ३४ जनाको ग्रा. स्वा.का. बाट र महिला स्वयंसेविका बाट ३७ जनाको उपचार गरिएको देखिन्छ। ६ जना महिला र ४ जना पुरुषमा भिटामिन ए को कमी देखिएको छ। विस्तृत विवरण अनुसूची-१० मा देखाईएको छ।

यस गाविसका टोलहरूको विद्यमान सरसफाई तथा स्वच्छताको तथ्यांक हेर्दा कूल ७३३ घरधुरी मध्ये ६३९ (८७.९८ %) घरमा पक्की चर्पी, ४५ (६.१४ %) घरमा अस्थायी चर्पी र बांकी ४९ (७.६८ %) घरमा चर्पी नभएको तथ्यांकले देखाउँछ।

६ वटा सरकारी (सामुदायिक) विद्यालय रहेको यस गाविसमा सबै विद्यालयको आफ्नै भवन छ। विद्यार्थी संख्या छात्रा ३७८, छात्र ३२३ गरी जम्मा ७०१ र शिक्षिका १४, शिक्षक २८ गरी जम्मा ४२, विद्यार्थी, शिक्षकको कूल संख्या ७४३ रहेको छ। ६ वटा विद्यालयहरू मध्ये एउटामा खानेपानी प्रणाली नै छैन, ५ वटा मध्ये २ वटा संचालनमा छैनन् र संचालनमा भएका ३ वटा मध्ये पनि एउटामा खानेपानी प्रयाप्त छैन। त्यसै गरी फोहर फाल्ने खाडल २ वटा विद्यालयमा छैन र फोहर पानीको निकास एउटामा मात्र छ भने पानी शुद्धिकरणका लागि घरेलु विधि अपनाउने विद्यालय कुनै पनि छैन। सबै विद्यालयमा शौचालय छ। वाल विकास केन्द्रमा भएको शौचालय प्रयोगमा छैन। ४ वटामा छात्रा र छात्रको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय छ भने २ वटामा एउटै छ। त्यसै भिन्न क्षमता भएकाहरूको पहुंच योग्य शौचालय कुनै पनि विद्यालयमा छैन। शौचालयको लागि पानीको व्यवस्था नभएको देखिन्छ। साबुनको व्यवस्था कुनै पनि विद्यालयमा भएको देखिन्दैन। सबै विद्यालयमा शौचालय संख्या र आकार प्रयाप्त छ। विस्तृत विवरण अनुसूची-११ मा देखाईएको छ।

सार्वजनिक संघ संस्थाहरूमा भएको खानेपानी तथा सरसफाईको सुविधा संबन्धमा, प्राप्त तथ्यांक बमोजिम यस गाविसमा २७ वटा संघ संस्थाहरूमध्ये आफ्नो भवन भएको ४ वटा रहेका छन्। खानेपानीको सुविधा २ वटामा छ। साबुन पानीले हात धुने स्थान कुनैमा पनि छैन। शौचालयको सुविधा ३ वटामा मात्र छ। महिला र पुरुषको लागि छुट्टा छुट्टै र भिन्न क्षमता भएकाहरूको पहुंच योग्य कुनैमा पनि छैन। फोहर व्यवस्थापनको अभ्यास, जलाउने देखिन्छ। विस्तृत विवरण अनुसूची-१२ मा देखाईएको छ।

सरसफाई तथा स्वच्छताको अवस्था: गाविसको जम्मा ७३३ घरधुरी मध्ये ६३९ घरधुरीमा पक्की शौचालय, १२५ घरधुरीमा बायोग्यास जडान भएको, १४४ घरधुरीमा सुधारिएको आधुनिक चुलो, ९४ घरधुरीमा फोहर फाल्ने खाडल, १६९ घरधुरीमा हात धुने ठाउ, १०८ घरधुरीमा स्वच्छ तरिकाले

खानेकुरा ब्यवस्थापन गर्ने गरेको, १६ घरधुरीमा भांडा माझ्ने प्लेट फर्म , १०० घरधुरीमा भांडा सुकाउने चांग, १५ घरधुरीमा करेसाबारी ब्यवस्थापन भएको, २२ घरधुरीमा करेसाबारीमा खेर गरेको पानी प्रयोग गर्ने गरेको र ७५ घरधुरीमा पानी शुद्धिकरणको लागि घरेलु विधि अपनाउने गरेको तथ्यांकले देखाउँछ । विस्तृत विवरण अनुसूची-१३ मा देखाईएको छ । खुला दिसा मुक्त पछिको पूर्ण सरसफाइको अवस्था हेर्दा, पूर्ण सरसफाइका क्रियाकलापहरूको अवस्था को प्रगति उल्लेखनीय देखिएन । विस्तृत विवरण अनुसूची-१४ मा देखाईएको छ ।

५. गाविसको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना कार्यान्वयन तथा संशोधित कार्य योजना

बडास्तरमा तर्जुमा गरी प्राथमिकता क्रम तोकिएका योजनाहरू १५ मध्ये लिफिटड नयां ७ वटा, ६ वटा ग्राभिटि रहेका छन् जस मध्ये ४ वटा मर्मत र २ वटा पुनः निर्माण रहेका छन् भने वांकी २ वटा पि.एस.आई./कुवा रहेका छन् । विस्तृत विवरण अनुसूची-१५ मा देखाईएको छ ।

गाविस स्तरमा प्रस्ताव गरिएका खानेपानी योजनाहरू निम्नानुसार रहेका छन् ।

गाविसस्तरीय प्राथमिकताक्रम	योजनाको नाम	योजनाको प्रकार	वडा नं	लाभान्वित टोलहरूको नाम	जम्मा लाभान्वित घरधुरी	सेवा नपुगेका घरधुरी
१	भीरपानी	लिफिटड	९	राम्चे, ओडार, अर्चलचौर, पुलामीडाडा	१०७	१०७
२	झाकी पहरा ऐसेलुपानी	लिफिटड	२	सिमपानी, कुसुमपानी, अर्चलस्वारा, विद्यालय	१२०	१२०
३	चाँपानी	लिफिटड	४	भोरथोक, चण्डेनीथोक	३७	३७
४	सुनखोल्सी	ग्राभिटि मर्मत	१	सुनखोल्सी	२७	२७
५	मट्याङ्गे	ग्राभिटि मर्मत	६	मट्याङ्गे, विद्यालय	६	६
६	झाकी पहरा सुनखोल्सी	ग्राभिटि मर्मत	८	सुनखोल्सी	२७	२७
७	धरमपानी	लिफिटड मर्मत	७	धरमपानी, पुलामीडाडा, विद्यालय समत	२४	२४
८	मकाती कुवा	कुवा मर्मत	१	पण्डितथर	२०	२०
९	भालुटार	ग्राभिटि मर्मत	६	भालुटार, रानीपानी	२२	२२
१०	फेदीको चौतारो	ग्राभिटि मर्मत	९	फेदीको चौतारो	१२	१२
११	भीरपानी	लिफिटड मर्मत	४	भोरथोक, चण्डेनीथोक	५५	५५
१२	कुसुमपानी	ग्राभिटि मर्मत	२	पोखरीटोल	४९	४९
१३	अमरे खोल्सी	ग्राभिटि मर्मत	६	वानिया गाउँ	७	७
१४	धरमपानी खोला	ग्राभिटि मर्मत	८	रानीपानी, भालुटार	४५	४५
१५	लप्सीखोला	ग्राभिटि मर्मत	१	पड्केपसल	५५	५५
१६	छोरेडाडा रिट्रोट	ग्राभिटि मर्मत	८	छोरेडाडा, रिट्रोट	१२	१२
१७	सिमलचौर बडहरे	ग्राभिटि मर्मत	६	सिमलचौर, बडहरे, जामुनेडाडा	५०	५०
१८	झारलाङ्गदी मूल	ग्राभिटि मर्मत	८	छाप, पंदलचौर	६५	६५
१९	तलादी कसेरी खोला	लिफिटड	९	ओडारे	३०	३०
२०	पण्डितथर	ग्राभिटि मर्मत	१	पण्डितथर	२०	२०

२१	तितौरे खोला	ग्रामिटि मर्मत	१	पड्केपसल	३०	३०
२२	भालुखोला	ग्रामिटि मर्मत	१	पड्केपसल	२५	२५
२३	फेदीको चौतारोको मूल	ग्रामिटि मर्मत	९	राम्चे	१२	१२
२४	सिस्ने खोला	ग्रामिटि मर्मत	१	निवुवास्वारा	७	७
				जम्मा	८६४	८६४
श्रोत संरक्षण (कुवा मर्मत)						
१	घर्ती कुवा		३	अर्चलस्वारा	१५	१५
२	पोखरी पानी कुवा		४	तल्लो भोरथोक	३०	३०
३	गंगालीयोक कुवा		५	पत्यारथोक	२९	२९
४	चिसापानी		७	चिसापानी	४१	४१
५	ज्यामिरे, सिमचौर		६	ज्यामिरे	१८	१८
६	सुनखोल्सी		८	सुनखोल्सी	१५	१५
७	भैसेपानी		२	पोखरीटोल	४९	४९
८	चाँपेखोला कुवा		२	कुसुमपानी	३०	३०
९	काजीको रह कुवा		३	धाराको पाखा	३०	३०
१०	कुवा पानी कुवा		३	गोतामे गाउँ	१५	१५
११	बुधी खोल्सी		५	घोडेखोला	८	८
१२	चिसापानी		६	चिसापानी	१०	१०
१३	अघोंती कुवा		७	अघोंती	१०	१०
१४	चिसापानी		९	चिसापानी	७	७
१५	सुनखोल्सी		८	सुनखोल्सी	२०	२०
१६	माझकुवा		२	कुसुमपानी, सिमपानी, अर्चलस्वारा	२०	२०
१७	लाकुरी		३	अर्चलस्वारा, धारापाखा	४०	४०
१८	कुडापानी धारा कुवा		५	हटिया, गंगालीयोक	१५	१५
१९	बडहरे गैरो		६	सिमलचौर	६	६
२०	घोडे खोला		५	घोडेखोला	८	८
२१	धारदी कुवा		६	ज्यामिरे	१८	१८
२२	अमरे कुवा		३	गोतामे गाउँ	१५	१५
२३	सिमपानी धारा कुवा		३	अर्चलस्वारा	३०	३०
२४	भोरलेनी कुवा		८,९	छाप, अचूलचौर	३०	३०
				जम्मा	५०९	५०९

प्रस्तावित योजनाहरूको प्रक्षेपित जनसंख्या र प्रति व्यक्ति लागतको आधारमा अनुमानित लागत तयार गर्दा यस गाविसको लागि खानेपानीको सेवा पु-याउन मात्र रु ४९,४८५,००० खर्च लाग्ने देखिन्छ । विस्तृत विवरण अनुसूची-१६ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

प्रस्तावित खानेपानी योजनाहरू निर्माण गर्नको लागि सम्भावित श्रोतहरू :

- उपभोक्ता स्वयं, स्थानीय समुदाय तथा संघ संस्थाहरु
- गाविस
- जि.वि.स.
- खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय
- अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाहरु
- दातृ राष्ट्र तथा निकायहरु

गाविस स्तरीय अन्य योजनाहरु प्रस्तावित गरिएको छैन।

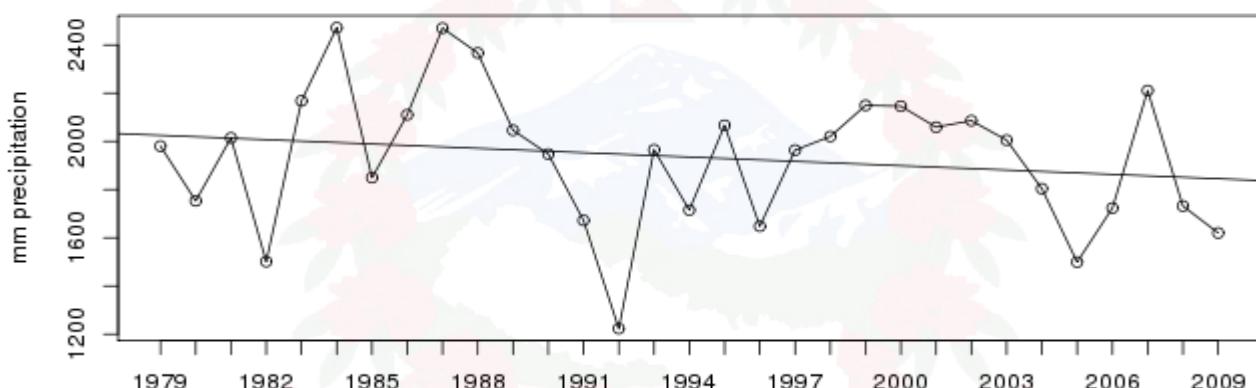
६. जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरण

१) तनहु जिल्लाको बर्षात तथा तापक्रम

बर्षा र तापक्रमको तथ्यांक जल तथा मौषम विज्ञान विभाग अन्तर्गतका मौषम मापन केन्द्रबाट लिएको हो। यो तथ्यांक उक्त विभागको वेबसाइटको जलवायु पोर्टलमा उपलब्ध छ। तनहु जिल्लाको हकमा बन्दीपुर, दमौली, राम्जाकोट र खैरेनीटार गरि चार ठाउँमा मौषम केन्द्र राखिएको छ, चित्रमा प्रस्तुत बर्षातको तथ्यांक उक्त चारै ठाउँका केन्द्रका तथ्यांकहरूको वार्षिक औसत हो भने तापक्रम को तथ्यांक भने दमौली र खैरेनीटारको मात्र रहेको छ।

क) बर्षा

चित्र १ मा सन १९७९ देखि २००९ सम्मको वार्षिक औसत बर्षात देखाइएको छ। चित्रमा देखाइएजस्तै औसत बर्षात १२०० मि.लि देखि २४०० मि.लि सम्म रहेको छ। न्यूनतम औसत बर्षात रहेका वर्षहरु १९९२, २००५ र १९८२ रहेका छन भने १९८४ र १९८७ मा औसत बर्षाको आंकडा धेरै रहेको छ। गत ३० वर्ष भित्रको समग्र बर्षाको प्रवृत्ति हेर्दा करिब २०० मि.लि का दरले बर्षाको परिमाण घट्दै गएको देखिन्छ।

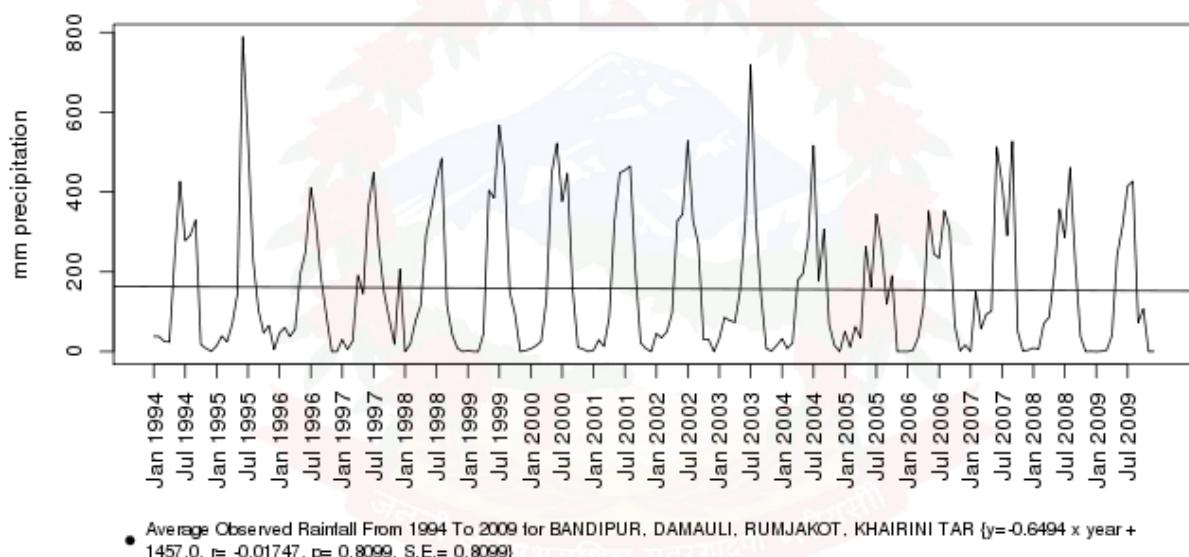

Mean Observed Rainfall From 1979 To 2009 Months January February March April May June July August September
 • October November December for BANDIPUR, DAMAULI, RUMJAKOT, KHAIRINI TAR [$y = -6.002 \times \text{year} + 13900.0$, $t = -0.1918$,
 $p = 0.3014$, S.E. = 0.3014]

१९७९ देखि २००९ सम्मको वार्षिक बर्षातको औसत

ख) मासिक औसत वर्षात (१९९४ देखि २००९)

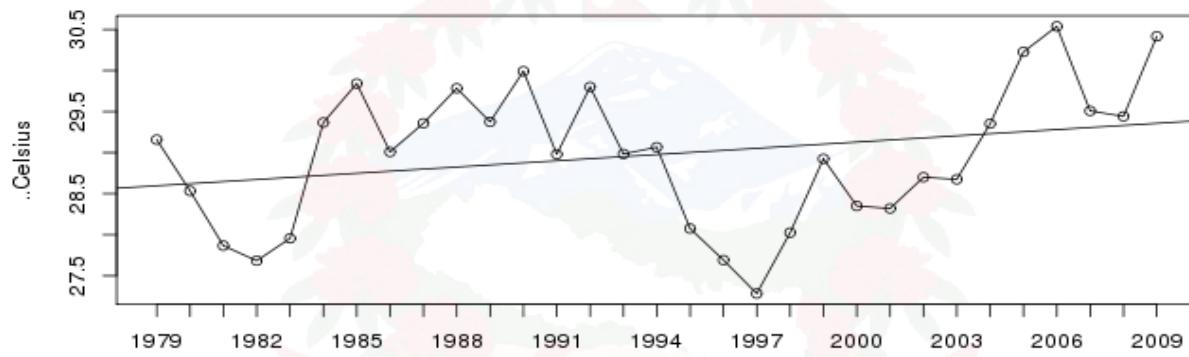
ग्राफ २ मा सन् १९९४ देखि २००९, १५ वर्षको मासिक वर्षातको फरक प्रस्तुत गरिएको छ उच्च वर्षात गर्मी यामको मनसुनको समय, बैशाख महिना देखि भाद्र महिना सम्म देखिन्छ मनसुनको बेलाको मासिक सबभन्दा बढी वर्षातको औसत ४०० - ५०० मिलिमिटर देखिन्छ सन् १९९५ र २००३ मा यो औसत बढेर ७०० मिलिमिटर नाघेको थियो हिउंदको समयमा अतिनै कम वर्षा र कहिले काही वर्षात् तहन पनि सबछ सन् २००७ मा हिउंदको सबभन्दा उच्च वर्षात भएको थियो भने सन् १९९९, २००६, २००८ र २००९ मा हिउंदमा खासै वर्षा भएको देखिदैन यसरि वर्षातको लामो समयको परिवर्तन लाई हेर्दा वार्षिक वर्षातको प्रवृत्ति घट्दो र हिउंदको वर्षात पनि घट्दै छ जसको असरले पानीका श्रोतहरूमा तकारात्मक असर पर्दछ ।

१९९४ देखि २००९ सम्मको मासिक वर्षाको औसत

ख) अधिकतम तापक्रम

ग्राफ ३ मा दमौली र खैरनीटार को दुईवटा केन्द्रहरूको १९७९ देखि २००९ सम्मको अवधिको वार्षिक अधिकतम तापक्रमको औसत तथ्यात्त प्रस्तुत गरिएको छ । तीस वर्षको अवधिमा अधिकतम तापक्रम १९९७ मा २७ डिग्री र २००६ मा ३१ डिग्री सेल्सियस रहेको देखिन्छ भने समग्र तीस वर्षको अधिकतम तापक्रमको औसत करिब १ डिग्री सेल्सियसका दरले बढ़दै गएको देखिन्छ । जल तथा मौसम विज्ञान विभागको वेबसाइटमा न्यूनतम तापक्रमको ग्राफ पनि उपलब्ध छ ।

Average Observed Temp-Max From 1979 To 2009 Months January February March April May June July August September
 ● October November December for DAMAULI, KHAIRINI TAR [$y=0.02535 \times \text{year} - 21.57$, $r=0.271$, $p=0.1403$, S.E.=
 0.1403]

१९८९ देखि २००९ सम्मको अधिकतम तापक्रमको औसत

यस गाविस भित्र समग्रमा जोखिम सम्बन्धी सिकाई र पहिचान निम्नानुसार पाइएको छः

बडा नं	वर्ष	जोखिम संबन्धित विगतको अनुभव			विश्लेषण र न्यूनिकरण				सम्बन्धित विपद् तथा जोखिम न्यूनिकरणका विकल्पहरू
		जोखिम	स्थानीय तहमा पारेको असर	स्थानीयको बुझाई	संभावित जोखिम	जोखिमबाट पर्न सक्ने असर	प्रभाव पर्न सक्ने समुदाय	प्रभावको अवस्था	
१	२०४५	बाढी पहिरो	दुई जना बच्चाहरू मरे		बाढी पहिरो	खा.पा. मुहान दीधित हुने	उपभोग गर्ने सबै जसो	उच्च	मुहान सरथण गर्ने
१	२०६८	डढेलो	पाईप डढेको	वनमा आगो लागेको	डढेलो	पाईप डढन सक्ने		उच्च	पाईप व्यवस्थितगर्ने
२	२०६५	बाढी पहिरो	जि आई पाईप बगाएको	मुहान भन्दा माथि सडक निर्माण गरेर	बाढी पहिरो	मुहान बगाउन सक्ने	बडा नं २	मध्यम	मुहान सरथण गर्ने
५	२०६९	बाढी पहिरो	सडक निर्माणको कारणले मुहान भन्दा माथिबाट पहिरो गएको		बाढी पहिरो	खानेपानीको समस्या			तारजाली भर्ने
६	२०६८	बाढी पहिरो	जि आई पाईप बगाएको		पहिरो				
७	२०६७	डढेलो	पाईप डढेको	कुवाबाट पानी खानु परेको	भल बाढी		तामाङ्गे खा.पा		तारजाली लगाउने

८	२०६९	बाढी पहिरो	खानेपानीको टंकी बगाएको	टाढाबाट पानी बोक्नु परेको					उच्च	तारजाली लगाउने
---	------	------------	------------------------	---------------------------	--	--	--	--	------	----------------

७ गाविसमा संचालन गरिने अन्य क्रियाकलापहरू

क्र.सं	संचालन गरिने क्रियाकलापहरू	वडा नं.	ठाउंको नाम	अन्दाजी लागत रु हजारमा	कैफियत
१	सार्वजनिक शौचालय निर्माण	२	गोदावरी	१२००	
२	पोखरी संरक्षण				
३	पोखरी संरक्षण				
४	वृक्षारोपण र नाली तथा वाल निर्माण	४,५	तनहुँसूर	७००	
५	टंकी संरक्षण (वाल लगाउने)				
६	पोखरी निर्माण	५	रानीश्वारा २ गोटा	१०००	
७	टंकी संरक्षण (वाल लगाउने)				
८	ग्रामिण मर्मत सम्भार कार्यकर्ता तालिम	सबै वडाका	१८ जना	४५०	
९	घैटो कार्यक्रम संचालन गर्ने				
१०	सुधारिएको चुलो निर्माण तालिम			१५०	
			जम्मा	३५००	

अनुसूचीहरू

अनुसूची-१: प्रत्येक वडाको जनसंख्याको विवरण

वडा नं	घरधुरी घरधुरी	सन् २०११ को जनगणना अनुसार			घरधुरी समेक्षण । अनुसा र	सन् २०१५ को प्रक्षेपित		
		जम्मा	पुरुष	महिला		जम्मा	पुरुष	महिला
१	१३५	५३१	२३५	२९६	१३३	५३६	२३७	२९९
२	६४	२८०	११९	१६१	६१	२८३	१२०	१६३
३	५६	२५६	९६	१६०	६०	२५९	९७	१६२
४	५१	२०४	७८	१२६	५५	२०६	७९	१२७
५	३७	१२४	५०	७४	३७	१२५	५१	७५
६	८८	३२४	१३८	१८६	७९	३२७	१३९	१८८
७	६८	२४८	१०२	१४६	७८	२५०	१०३	१४७
८	११६	४४१	१७८	२६३	१२२	४४५	१८०	२६६
९	१०९	४३७	१९०	२४७	१०८	४४१	१९२	२४९
जम्मा	७२४	२८४५	११८६	१६५९	७३३	२८७	११९८	१६७६
		प्रतिशतमा	४१.६९	५८.३१			४१.६	५८.३
	औसत प्रति घरधुरी जनसंख्या			३.९३			३.९२	

अनुसूची-२: घरधुरी तथा जातीय समूदाय सम्बन्धी अद्यावधिक तथ्यांक

क्र स.	टोलको नाम	वस्तीको कोड	दलित	जनजाती	धार्मिक अल्प संख्यक	तराई पिछडा वर्ग	अन्य घरधुरी	जम्मा घर धुरी
वडा नं १								
१	पडके पसल	३८००४५०१८०१	५	१०			२५	४०
२	पण्डित थर	३८००४५०१८०२	१०	१०			२०	४०
३	सुन्खोल्सी	३८००४५०१८०३	५	२५				३०
४	टुहुरेपसल	३८००४५०१८०४	१	१९	२		१	२३
	जम्मा		२१	६४	२	०	४६	१३३
वडा नं २								
१	सेपेडी	३८००४५०२८०१	३					३
२	भालाङ्गे	३८००४५०२८०२	२					२
३	फेदीखोला	३८००४५०२८०३	२		२			४

४	कुसुम्पानी	३८००४५०२८०४	९	२९			१	२९
५	सिमपानी	३८००४५०२८०५		१३				१३
	जम्मा		१६	४२	२		१	६१
बडा नं ३								
१	अर्चलस्वारा	३८००४५०३८०१	१५					१५
२	धाराको पाखा	३८००४५०३८०२		२८			२	३०
३	गोतामे गाउ	३८००४५०३८०३	१५					१५
	जम्मा		३०	२८	०	२	६०	
बडा नं ४								
१	तल्लो भोटथोक	३८००४५०४८०१	६	६				१२
२	माथिल्लो भोटथोक	३८००४५०४८०२	१	११				१२
३	चण्डनीथोक	३८००४५०४८०३	५	२६				३१
	जम्मा		१२	४३	०	५५		
बडा नं ५								
१	गंगालीथोक	३८००४५०५८०१	२	११				१३
२	पत्यार थोक	३८००४५०५८०२		८				८
३	पाल्यालीथोक	३८००४५०५८०३		५				५
४	घोडेखोला	३८००४५०५८०४	३	५				८
५	हटिया	३८००४५०५८०५		३				३
	जम्मा		५	३२	०	३७		
बडा नं ६								
१	ज्यामिरे	३८००४५०६८०१	१	११			६	१८
२	भालुटार	३८००४५०६८०२	६					६
३	मट्याङ्गे, ठाँटीचौर	३८००४५०६८०३					८	८
४	चिसापानी	३८००४५०६८०४	३				७	१०
५	बडहरे सिमलचौर	३८००४५०६८०५	१	२			३४	३७
	जम्मा		११	१३	०	५५	७९	
बडा नं ७								
१	चिसापानी	३८००४५०७८०१	२६	१४			२	४२
२	पुलामीडाडा	३८००४५०७८०२		११				११
३	धरमपानी	३८००४५०७८०३	२	९			४	१५
४	अर्घोंटीटोल	३८००४५०७८०४	१	६			३	१०
	जम्मा		२९	४०	९	७८		
बडा नं ८								
१	छाप	३८००४५०८८०१	१	९			२	१२
२	पँदेल चौर	३८००४५०८८०२		५				५
३	वागे चौर	३८००४५०८८०३	१७					१७

४	रानीपानी	३८००४५०८८०४	५	१५				२	२२
५	पुरान्डही	३८००४५०८८०५		७					७
६	सानोचौर	३८००४५०८८०६	९	३				१०	२२
७	छोरे डाढा, रिङ्गबोट	३८००४५०८८०७	५	५				६	१६
८	सुन्खोल्सी	३८००४५०८८०८	४	२				१५	२१
	जम्मा		४१	४६				३५	१२२
वडा नं ९									
१	रामचे	३८००४५०९८०१	४	९				४	१७
२	अर्चलचौर राधाराम छाप	३८००४५०९८०२	१३	१०				१७	४०
३	ओडारे	३८००४५०९८०३		२५					२५
४	पातीघारी	३८००४५०९८०४		७					७
५	सेराफांट	३८००४५०९८०५		२				१०	१२
६	शिखरथुम	३८००४५०९८०६		७					७
	जम्मा		१७	६०				३१	१०८
	कूल जम्मा		१८२	३६८	४	०	१७९	७३३	
	प्रतिशत		२४.८३	५०.२०	०.५५	०.००	२४.४२	१००.००	
	टोलको संख्या ४३								

अनुसूची-३: गाविसस्तरीय सूचनाहरू

क्र सं	विवरणहरू	वडा नं								
		१	२	३	४	५	६	७	८	९
क	सडकको पहुँच	छ	छ	छ	छ	छ	छ	छ	छ	छ
ख	विद्युतको पहुँच	०	छ	छ	छ	छ	छ	छ	छ	छ
ग	दक्ष मानवीय जनशक्ति									
	ग्रामिण मर्मत संभार कार्यकर्ता									
	आकाशेपानी संकलन गर्न घैंटो बनाउने									
	सुधारिएको चुलो बनाउने मिस्त्री		१							९
	स्थानीय चर्पी निर्माण कार्यकर्ता									
	सरसफाइ र स्वच्छता सहजिकरणको लागि श्रोत व्यक्ति									
	ट्राइलेट रिड बनाउने दक्ष व्यक्ति									
	प्यान बनाउने दक्ष व्यक्ति									
घ	खरिदको लागि उपलब्ध सामाग्रीहरू									
	व्यक्तिगत सरसफाइ सामाग्रीहरू जस्तै साबुन, ब्रस इत्यादि	√	√	√	√	√	√	√	√	√
	चर्पी सफा गर्ने सामाग्रीहरू									

	प्रयोग हुने ठाउँमा खानेपानीको शुद्धिकरण (कलोरिन, फिल्टर)							
	खानेपानी योजना मर्मत सम्भारका लागि जोडा पार्ट पुर्जाहरू							
	चर्पी निर्माणका सामाग्रीहरू							
	लिफ्ट गर्ने योजना मर्मत सम्भारका लागि चाहिने विदुतिय पार्टपुर्जाहरू							
गाविसमा कार्यरत विकासशील निकायहरू								
क्र सं	निकायको नाम	संस्थाको किसिम	कामको किसिम तथा प्रकृति	अनुमानित बजेट	कहिले देखि संचालनमा छ			
१	गाविसको कार्यालय	सरकारी						

अनुसूची-४: खानेपानीको तुलनात्मक अवस्था

क्र स.	टोलको नाम	जम्मा घरधुरी संख्या (सबै घरधुरी संख्या)	हाल सम्म खानेपानी को सुविधा नपुगेको घरधुरी संख्या	योजना को धारा	कुवा	दुङ्गे धारा	खोला, नदी	वर्षा को पानी सकलन	जम्मा	पानी भर्ने स्थान	योजनाको वा श्रोतको नाम
बडा नं १										योजना बाट स्रोतबाट	
१	पड्के पसल	४०	०	४०					४०	✓	लप्सी खोला
२	पण्डित थर	४०	०	४०					४०	✓	लप्सी खोला
३	सुन्खोल्सी	३०	०		३०				३०	✓	सुन्खोल्सी
४	टुहुरेपसल	२३	२३		२३				२३	✓	टुहुरेपसल
	जम्मा	१३३	२३	८०	५३	०	०	०	१३३	२	२
बडा नं २											
१	सेपेडी	३	३	३					३	✓	सेपेडी खोल्सी
२	भालाङ्गे	२	२					२	२	✓	भालाङ्गे खोल्सी
३	फेदीखोला	४	४					४	४	✓	अमारे खोल्सी
४	कुसुम्पानी	३९	३९			३९			३९	✓	भैसेपानी, कुसुम्पानी, चापेक्वा
५	सिमपानी	१३	१३			१३			१३	✓	सिमपानी, घर्ती कुवा
	जम्मा	६१	६१	३		५२	६		६१	१	४
बडा नं ३											
१	अर्चलस्वारा	१५	१५			१५			१५	✓	घर्तीकुवा
२	धाराको पाखा	३०	३०			३०			३०	✓	सिमपानी धारा
३	गोतामे गाउ	१५	१५		१५				१५	✓	अमरे कुवा
	जम्मा	६०	६०	०	१५	४५	०		६०	०	३

बडा नं ४											
१	तल्लो भोटथोक	१२	१२		१२			१२		✓	चांपेकवा
२	माथिल्लो भोटथोक	१२	०	१२				१२	✓		भीरपानी खा.पा
३	चण्डनीथोक	३१	३१		३१			३१		✓	पौखरा पानी, कुँडापानी
	जम्मा	५५	४३	१२	४३	०	०	५५	१	२	
बडा नं ५											
१	गंगालीथोक	१३	१३		१३			१३		✓	गंगालीथोक कुवा
२	पत्यार थोक	८	८		८			८		✓	गंगालीथोक कुवा
३	पात्पालीथोक	५	५			५		५		✓	बासपानी धारा
४	घोडेखोला	८	८		८			८		✓	घोडेखोला कुवा
५	हटिया	३	३			३		३		✓	कुँडापानी धारा
	जम्मा	३७	३७	०	२९	८	०	३७	०	५	
बडा नं ६											
१	ज्यामिरे	१८	१८			१८		१८		✓	धर्ती खोला
२	भालुटार	६	०	६				६	✓		भुण्टे खोल्सा
३	मट्याङ्गे, ठाँटीचौर	८	८			८		८		✓	मट्याङ्गे खोल्सी
४	चिसापानी	१०	१०			१०		१०		✓	नियास खोला
५	बडहरे सिमलचौर	३७	०	३७				३७	✓		सिंउडी खोला
	जम्मा	७९	३६	४३	०	०	३६	७९	२	३	
बडा नं ७											
१	चिसापानी	४२	४२		४२			४२		✓	तामुङ्गेपंधेरो
२	पुलामीडाडा	११	०	११				११	✓		धरमपानी खा.पा
३	धरमपानी	१५	०	१५				१५	✓		धरमपानी खा.पा
४	अघोर्तीटोल	१०	०	१०				१०	✓		अघोर्ती खा.पा.
	जम्मा	७८	४२	३६	०	४२	०	७८	३	१	
बडा नं ८											
१	छाप	१२	१२	१२				१२	✓		छाउमादी
२	पैदेल चौर	५	५		५			५		✓	पैदेल चौर
३	वागे चौर	१७	०	१७				१७	✓		वागे चौर, रिड्वाबोट
४	रानीपानी	२२	२२			२२		२२		✓	धरमपानी खोला
५	पुरान्डही	७	७	७				७	✓		धर्ती खोला
६	सानोचौर	२२	०	२२				२२	✓		ठुलोखोला
७	छोरे डाडा, रिड्वाबोट	१६	०	१६				१६	✓		ठूलोखोला
८	सुन्खोल्सी	२१	०	२१				२१	✓		झाकी पहरा

	जम्मा	१२२	४६	९५	५		२२		१२२	६	२	
वडा नं ९												
१	रास्ते	१७	१७			१७			१७		√	भीरपानी
२	अर्चलचौर राधाराम छाप	४०	४०		४०				४०		√	धरमपानी कुवा
३	ओडरे	२५	२५		२५				२५		√	तलादी कुवा
४	पातीघारी	७	०			७			७		√	फेदीको चौतारो
५	सेराफांट	१२	०		१२				१२		√	चिसापानी कुवा
६	शिखरथुम	७	७		७				७		√	तलादी कुवा
	जम्मा	१०८	८९	०	८४	२४	०		१०८	०	६	
	कूल जम्मा	७३३	४३७	२६९	२२९	१७१	६४	०	७३३	१४	२९	
	प्रतिशत		५९.६२	३६.७०	३१.२	२३.	८.७	०.०	१००.	३२.५	६७.४	
	टोलको संख्या ४३											

अनुसूची-५: पानीको स्रोत सम्बन्धी विवरण

क्र. सं	स्रोतको नाम/किसिम	स्रोतको कोड	अवस्था त गाविस	अवस्था त वडा नं	प्रयोगमा छ/छैन	स्रोत रहेको जग्गा दर्ता भएको/ नभएको	विवाद छ/छैन	गुणस्तर	स्रोतको वर्तमान प्रयोग/योजनाको नाम र प्रकार	प्रस्तावित योजनाको नाम र प्रकार	स्रोत संरक्षणको आवश्यकता	स्रोत वरिपरीको वातावरण
१	लप्सी खोला मूल	4501901	तनहुसूर	१	छ	नभएको	छैन	२	लप्सीखोला खा.पा/ग्रामिटी			
२	सिस्ने खोला मूल	4501902	तनहुसूर	१	छ	नभएको	छैन	२	सिस्नेखोला खा.पा/ग्रामिटी			
३	तितौरे खोला, खोला	4501903	तनहुसूर	१	छ	भएको	छैन	२	तितौरेखोला खा.पा/ग्रामिटी	तितौरेखोला खा.पा/ग्रामिटी	छ	प्रदूषणको संभावना
४	सुनखोल्सी, खोला	4501904	तनहुसूर	१	छ	नभएको	छैन	२	सुनखोल्सी खा.पा/,,,,,,	सुनखोल्सी खा.पा/,,,,,,	छ	
५	भट्टराई खोल्सा	4501905	तनहुसूर	१	छ	नभएको	छैन	२	भट्टराईखोल्सा खा.पा/,,,,,,	भट्टराईखोल्सा खा.पा/,,,,,,		
६	बोडीबारी खोल्सा, खोल्सी	4501906	तनहुसूर	१	छ	नभएको	छैन	२	बोडीबारीखोल्सा खा.पा/,,,,,,			
७	मक्रान्ती कुवा	4501907	तनहुसूर	१	छ	नभएको	छैन					
८	टुहुरेपसल कुवा, खोला	4501908	तनहुसूर	१	छ	नभएको	छैन	२	टुहुरेपसल खा.पा/,,,,,,	टुहुरेपसल खा.पा/,,,,,,		
९	भालुखोला, खोला	4501909	तनहुसूर	१	छ	नभएको	छैन	२	भालुखोला खा.पा/,,,,,,	भालुखोला खा.पा/,,,,,,		
१०	सेपेडी कुवा, खोल्सी	4502901	तनहुसूर	२	छ	नभएको	छैन	२	भालाङ्गे खोल्सी/,,,,,,	भालाङ्गे खोल्सी/,,,,,,	छ	जंगलको बीच
११	भालाङ्गे खोल्सी, खोल्सी	4502902	तनहुसूर	२	छ	नभएको	छैन	३	भालाङ्गे खोल्सी/,,,,,,		छ	पहिरोको जोखिम
१२	अमरेखोल्सी, खोल्सी	4502903	तनहुसूर	२	छ	नभएको	छैन	२			छ	जंगलको बीच
१३	कुसुमपानी धारा मूल	4502904	तनहुसूर	२	छ	नभएको	छैन	२	कुसुम्पानी धारा/,,,,,,	कुसुम्पानी धारा/,,,,,,	छ	पहिरोको जोखिम
१४	सिमपानी धारा मूल	4502905	तनहुसूर	२	छ	नभएको	छैन	२	सिमपानी धारा/,,,,,,	सिमपानी धारा/,,,,,,	छ	वन जंगल
१५	ऐसेलुपानी खोल्सी, खोल्सी	4502906	तनहुसूर	२	छैन	भएको	छैन	२		ऐसेलुपानी खा.पा/लिफिटड	छ	
१६	भैसेपानी धारा मूल	4502907	तनहुसूर	२	छ	नभएको	छैन	२	भैसेपानी खा.पा/ टंकी		छ	प्रदूषणको संभावना

१७	घर्ती कुवा	4503901	तनहुसूर	३	छ	नभएको	छैन	२	घर्तीकुवा / कुवा		
१८	सिमपानी धारा मूल	4503902	तनहुसूर	३	छ	नभएको	छैन	२	सिमपानी धारा/धारा		जंगलको बीच
१९	अमरेकुवा,मूल	4503903	तनहुसूर	३	छ	नभएको	छैन	२	अमरे कुवा		
२०	भीरपानी मूल	4504901	तनहुसूर	४	छ	भएको	छैन	१	भीरपानी / ,,,,		
२१	पोखरापानी मूल	4504902	तनहुसूर	४	छ	नभएको	छैन	२	पोखरापानी/ ,,,	छ	
२२	कुडापानी मूल	4504903	तनहुसूर	४	छ	नभएको	छैन	२	कुडापानी/ ,,,		
२३	चाँपेखोला मूल	4504904	तनहुसूर	४	छ	नभएको	छैन	३	चाँपेखोला/ ,,,	छ	
२४	कुङ्डापानी धारा मूल	4505901	तनहुसूर	५	छ	नभएको	छैन	२	कुङ्डापानी धारा		
२५	गंगालीथोक मूल माथिल्लो	4505902	तनहुसूर	५	छ	नभएको	छैन	१	गंगालीथोक कुवा माथिल्लो		
२६	गंगालीथोक मूल तल्लो	4505903	तनहुसूर	५	छ	नभएको	छैन	१	गंगालीथोक कुवा तल्लो		
२७	वासपानी धारा मूल	4505904	तनहुसूर	५	छ	नभएको	छैन	२	वासपानी खा.पा./लिफिटड	छ	
२८	घोडेखोला मूल	4505905	तनहुसूर	५	छ	नभएको	छैन	२	घोडेखोला	छ	
२९	बुधि खोल्सी मूल	4505906	तनहुसूर	५	छ	नभएको	छैन	२	बुधि खोल्सी		
३०	घर्ती खोला, खोला	4506901	तनहुसूर	६	छ	भएको	छैन	३	घर्तीखोला/ ,,,		
३१	भुण्टेको खोरिया, खोला	4506902	तनहुसूर	६	छ	भएको	छैन	३	भुण्टेको खोरिया/ ,,,		प्रदृष्टणको संभावना
३२	मट्याङ्गेखोला, खोला	4506903	तनहुसूर	६	छ	भएको	छैन	३	मट्याङ्गेखोला / ,,, मर्मत	छ	
३३	न्यास खोला मूल	4506904	तनहुसूर	६	छ	नभएको	छैन	२	न्यासखोला/ ,,,,	सुनखोल्सी खा.पा/ ,,,,,	
३४	सिंउडीखोला, खोल्सी	4506905	तनहुसूर	६	छ	नभएको	छैन	२	सिउंडीखोला/ ,,,		
३५	अमरा खोल्सी, खोल्सी	4506906	तनहुसूर	६	छ	नभएको	छैन	२	अमराखोल्सी/ ,,,,,		
३६	चिसापानी मूल	4507901	तनहुसूर	७	छ	नभएको	छैन	२	चिसापानी धारा		
३७	धरमपानी कुवा मूल	4507902	तनहुसूर	७	छ	भएको	छैन	२	धरमपानी कुवा		

३८	अधोंती कुवा मूल	4507903	तनहुसूर	७	छ	नभएको	छैन	२	अधोंती कुवा		
३९	बागेचौर रिड्वाबोट खोला	4508901	तनहुसूर	८	छ	भएको	छैन	२	बागेचौर रिड्वाबाट खोला / „,,,		
४०	झांकी पहरा मूल	4508902	तनहुसूर	८	छ	नभएको	छैन	२	झांकी पहरा / „,,,,		
४१	भालुटार खोल्त्सी	4508903	तनहुसूर	८	छ	नभएको	छैन	२	भालुटार खा.पा / „,,,		
४२	रिड्वाबोट खोला	4508904	तनहुसूर	८	छ	भएको	छैन	२	छोरेडाडा, कुसुण्डे, रिड्वाबोट / „,,,		
४३	भीरपानी मूल	4509901	तनहुसूर	९	छैन	भएको	छैन	२	भीरपानी / „,,,,	भीरपानी / „,,,,	
४४	बलादी मूल	4509902	तनहुसूर	९	छ	नभएको	छैन	२		बलादी/ „,,,,	छ
४५	झारलाङ्गदी मूल	4509903	तनहुसूर	९	छैन	नभएको	छैन	२	झारलाङ्गदी/ „,,,	झारलाङ्गदी/ „,,,	छ
४६	फेदीको चौतारो मूल	4509904	तनहुसूर	९	छ	नभएको	छैन	२	फेदीको चौतारो/ „,,,		
४७	चिसापानी मूल	4509905	तनहुसूर	९	छ	नभएको	छैन	२	चिसापानी / „,,,,		
४८	बाह्खोर गैरा मूल	4509906	तनहुसूर	९	छ	नभएको	छैन	२	बाह्खोर गैरा/ „,,,		

अनुसूची-६ विद्यमान पोखरीहरु र तिनको अवस्था

विवरण/ टोलको नाम	बडा नं.२	बडा नं.४	बडा नं.४	बडा नं.५	बडा नं.५	बडा नं.७	बडा नं.७	बडा नं.७	बडा नं.९	बडा नं.९	बडा नं.९	
	कुसुमपानी	तल्लो भोरथोक	माथिल्लो भोरथोक	हटिया, रानी स्वारा	हटिया, रानी स्वारा	चिसापानी	चिसापानी	धरमपानी	अर्चलचौर	ओडारे	पातीघारी	शिखरथुम
अवस्था	राम्रो	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम	नराम्रो	मध्यम	मध्यम	मध्यम
माटोको भराई छ/छैन	छ			छैन	छैन			छ				
उद्देश्य	जनावरको लागि	घरायसी प्रयोजन र जनावरको लागि	घरायसी प्रयोजनको लागि	स्रोतहरूको रिचार्जको लागि	स्रोतहरूको रिचार्जको लागि	जनावरको लागि						
प्रयोग भएका सामग्री	दुङ्गबाट	माटोबाट	माटोबाट	माटोबाट	माटोबाट	दुङ्गबाट	दुङ्गबाट	माटोबाट	माटोबाट	माटोबाट	माटोबाट	माटोबाट
पोखरीको भुईमा	माटो	माटो	माटो	माटो	माटोबाट	माटो						
चारै तर्फ (sides)	दुङ्ग	माटो	माटो	माटो	माटोबाट	दुङ्ग	दुङ्ग	माटो	माटो	माटो	माटो	माटो

अनुसूची-७ : खानेपानीको सविधास्तर निर्धारण

क्र.सं.	टोलको नाम	पानी थाने स्थान	घर संख्या	पानी ल्याउन लाग्ने औसत समय, ग्रेडिङ मिनेटको	पानीको परिमाण (उपलब्धता औसत)	पानीको गुणस्तर	ओतको विश्वसनियता	सविधास्तर (सम्प्रभा)
बडा नं १								
१	पड्के पसल	धारा	४०	१	१	२	१	२
२	पण्डित थर	धारा	४०	२	२	२	२	२
३	सुन्खोल्सी	कुवा	३०	२	२	२	२	२
४	टुहरेपसल	कुवा	२३	२	१	२	२	२
जम्मा			१३३					
बडा नं २								
१	सेपेडी	कुवा	३	१	३	४	४	४
२	भार्लाङ्गे	धारा	२	१	४	४	४	४
३	फेदीखोला	खोल्सी	४	२	२	४	४	४
४	कुसुम्पानी	धारा	३९	१	१	१	२	२
५	सिमपानी	धारा	१३	२	२	१	२	२
जम्मा			६१					
बडा नं ३								
१	अर्चलस्वारा	धारा	१५	२	२	४	४	४
२	धाराको पाखा	धारा	३०	१	३	३	४	४
३	गोतामे गाउँ	धारा	१५	२	३	२	४	४
जम्मा			६०					
बडा नं ४								
१	तल्लो भोरथोक	कुवा	१२	१	२	४	२	४
२	माथिल्लो भोरथोक	धारा	१२	१	१	१	२	२
३	चण्डनीथोक	धारा	३१	२	२	२	२	२
जम्मा			५५					
बडा नं ५								
१	गंगालीथोक	कुवा	१३	१	२	४	३	४
२	पत्यार थोक	कुवा	८	४	४	२	३	४
३	पात्पालीथोक	धारा	५	३	३	१	२	३
४	घोडेखोला	कुवा	८	३	३	४	३	४
५	हटिया	धारा	३	४	४	१	२	४
जम्मा			३७					
बडा नं ६								
१	ज्यामिरे	धारा	१८	१	२	१	२	१

२	भालुटार	धारा	६	१	१	२	२	२
३	मट्याङ्गे, ठाँटीचौर	कुवा	८	२	२	२	३	३
४	निसापानी	कुवा	१०	१	२	२	३	२
५	बडहरे सिमलचौर	धारा	३७	१	१	२	१	२
	जम्मा		७९					
वडा नं ७								
१	निसापानी	धारा	४२	२	२	२	४	२
२	पुलामीडाडा	धारा	११	२	२	२	४	३
३	धरमपानी	धारा	१५	२	२	२	४	३
४	अर्घोतीटोल	धारा	१०	२	२	२	३	२
	जम्मा		७८					
वडा नं ८								
१	छाप	धारा	१२	४	४	३	२	४
२	पेंदल चौर	कुवा	५	३	३	४	३	४
३	वागे चौर	धारा	१७	१	१	२	१	२
४	रानीपानी	खोल्सी	२२	३	३	४	३	४
५	पुरान्डही	धारा	७	१	१	१	२	२
६	सानोचौर	धारा	२२	१	१	१	२	२
७	छोरे डाडा, रिट्रावोट	धारा	१६	१	१	१	२	२
८	सुन्खोल्सी	धारा	२१	१	३	३	३	३
	जम्मा		१२२					
वडा नं ९								
१	रास्ते	धारा	१७	४	२	२	१	३
२	अर्चलचौर राधाराम	कुवा	४०	४	२	२	४	२
३	ओडारे	कुवा	२५	२	३	२	४	२
४	पातीघारी	धारा	७	२	२	२	२	२
५	सेराफांट	कुवा	१२	१	२	२	१	२
६	शिखरथुम	कुवा	७	२	२	२	४	४
	जम्मा		१०८					
	कूल जम्मा		७३३					
		Category 1	18(41.86 %)	12(27.90%)	9(20.93%)	5(11.63%)	1 (2.33%)	
	टोलको संख्या ४३	Category 2	16(37.21%)	19 (44.19%)	21(48.84 %)	16(37.21%)	17 (39.54%)	
		Category 3	4 (9.30 %)	9(20.93%)	5(11.63 %)	10(23.26%)	13(30.23%)	
		Category 4	5(11.63%)	3(6.98%)	8(18.60%)	12(27.90%)	12(27.90%)	

अनुसूची-द: आ.व. २०७०/०७१ सम्म सम्पन्न भएका २२ वटा खानेपानी योजनाहरू र प्रयोगमा रहेका श्रोतहरू एवम् उक्त योजनाहरूको हालको अवस्था

क्र.सं	योजनाको नाम	हाल प्रयोगमा रहेका श्रोतहरू	योजनाको प्रकार	बडा नं	जम्मा लाभान्वित घर धूरीहरू	योजनाबाट लाभान्वित टोलहरूको नाम/घरखुरी	सहयोगी निकाय	सेवा सन्वालन भएको वर्ष	योजनाको भौतिक अवस्था	सुधार गर्नु पर्ने
१	लप्सीखोला	लप्सीखोला	ग्रामिटि	१	९०	पड्केपसल ७०, पण्डितथर २०			संतोष जनक	गुणस्तर सुधार गर्नु पर्ने, WSPलागु गर्नु पर्ने
२	सिस्नेखोला	सिस्नेखोला	ग्रामिटि	१	२०	पण्डितथर			संतोष जनक	WSPलागु गर्नु पर्ने
३	मकाती कुवा	मकाती कुवा	कुवा	१	१०	पण्डितथर				
४	कुसुमपानी	चाँपेखोला	ग्रामिटि	२	४९	कुसुमपानी १९, सिमपानी ३०	गा.वि.स	२०७०	संतोष जनक	पाईप लाईन लगायत अन्य संरचनाहरू मर्मत गर्ने, WSPलागु गर्नु पर्ने
५	भीरपानी	भीरपानी	लिफिटड	४	५५	भोरथोक १२, चण्डेनीथोक ३१, तल्लो भोरथोक १२	वैकल्पिक उर्जा		संतोष जनक	पाईप लाईन लगायत अन्य संरचनाहरू मर्मत गर्ने, WSPलागु गर्नु पर्ने, श्रोत संरक्षण र गुणस्तर सुधार गर्नु पर्ने
६	कुङ्डापानी	कुङ्डापानी	ग्रामिटि	५	३५	गंगालीथोक १३, पत्यारथोक ८, घोडेखोला ८, पाल्पालीथोक ६	गा.वि.स		संतोष जनक	पाईप लाईन लगायत अन्य संरचनाहरू मर्मत गर्ने, WSPलागु गर्नु पर्ने, श्रोत संरक्षण र गुणस्तर सुधार गर्नु पर्ने
७	गंगालीथोक	गंगालीथोक	कुवा	५	२१	गंगालीथोक १३, पत्यारथोक ८,	गा.वि.स		संतोष जनक	
८	घोडेखोला	घोडेखोला		५	८	घोडेखोला	गा.वि.स		संतोष जनक	
९	भालुटार	भालुटार		६	६	भालुटार	गा.वि.स		संतोष जनक	WSPलागु गर्नु पर्ने
१०	ठाँटीचौर	ठाँटीचौर		६	५०	ठाँटीचौर विद्यालय समेत	खानेपानी का.		संतोष जनक	WSPलागु गर्नु पर्ने
११	सिमलचौर बडहरे	सिमलचौर बडहरे	ग्रामिटि	६	३७	सिमलचौर			संतोष जनक	पाईप लाईन लगायत अन्य संरचनाहरू मर्मत गर्ने, WSPलागु गर्नु पर्ने, श्रोत संरक्षण र गुणस्तर सुधार गर्नु पर्ने
१२	चिसापानी	चिसापानी		७	४२	चिसापानी	जि.वि.स		संतोष जनक	WSPलागु गर्नु पर्ने
१३	धरमपानी	धरमपानी	लिफिटड	७	२६	धरमपानी १५, पुलामीडाडा ११			नराम्रो	पाईप लाईन लगायत अन्य संरचनाहरू मर्मत गर्ने,

									WSPलागु गर्नु पर्ने, श्रोत संरक्षण र गुणस्तर सुधार गर्नु पर्ने
१४	तामुङ्गे पंथेरा	तामुङ्गे पंथेरा	ग्रामिटि	७	४१	चिसापानी	खानेपानी का.	संतोष जनक	पाईप लाईन लगायत अन्य संरचनाहरू मर्मत गर्ने, WSPलागु गर्नु पर्ने, श्रोत संरक्षण र गुणस्तर सुधार गर्नु पर्ने
१५	अद्यौती	अद्यौती	कुवा	७	७	अद्यौती टोल	गा.वि.स	राम्रो	WSPलागु गर्नु पर्ने
१६	रिद्वाबोट बागेचौर	रिद्वाबोट बागेचौर	ग्रामिटि	८	५८	रिद्वाबोट १६, बागेचौर १४, सानोचौर २८	खानेपानी का.	संतोष जनक	पाईप लाईन लगायत अन्य संरचनाहरू मर्मत गर्ने, WSPलागु गर्नु पर्ने, श्रोत संरक्षण र गुणस्तर सुधार गर्नु पर्ने
१७	छोरेडाडा, कुसुण्डे	छोरेडाडा, कुसुण्डे	ग्रामिटि	८	१६	छोरेडाडा, कुसुण्डे, रिद्वाबोट		संतोष जनक	पाईप लाईन लगायत अन्य संरचनाहरू मर्मत गर्ने, WSPलागु गर्नु पर्ने, श्रोत संरक्षण र गुणस्तर सुधार गर्नु पर्ने
१८	छाउमादी	छाउमादी		८	२१	सुनखोल्सी	गा.वि.स	संतोष जनक	गुणस्तर सुधार गर्नु पर्ने, WSPलागु गर्नु पर्ने
१९	सौर्यपानी	सौर्यपानी		८	१५	छाप	गा.वि.स	संतोष जनक	WSPलागु गर्नु पर्ने
२०	सुनखोल्सी	सुनखोल्सी		८	१५	सुनखोल्सी	गा.वि.स	संतोष जनक	WSPलागु गर्नु पर्ने
२१	केराम पानी	केराम पानी		९	४०	अर्चलचौर २८, छाप १२	गा.वि.स	संतोष जनक	गुणस्तर सुधार गर्नु पर्ने, WSPलागु गर्नु पर्ने
२२	तलादी	तलादी		९	६५	ओडारे २५, अर्चलचौर ४०	गा.वि.स	संतोष जनक	पाईप लाईन लगायत अन्य संरचनाहरू मर्मत गर्ने, WSPलागु गर्नु पर्ने, श्रोत संरक्षण र गुणस्तर सुधार गर्नु पर्ने
				जम्मा	७२७				

अनुसूची-९: निर्माणाधिन खानेपानी योजनाहरूको विवरण

क्र.सं	योजनाको नाम	हाल प्रयोगमा रहेका श्रोतहरू	योजनाको प्रकार	वडा नं	जम्मा लाभान्वित घर धूरीहरू	योजनाबाट लाभान्वित टोलहरूको नाम	सहयोगी निकाय	शुरू भएको वर्ष	सम्पन्न हुने मिति	योजनाको लागत	लागत अनुसार संरचना विवरण
१	ऐसेलुपानी		लिफिटड	२	९०	कुसुमपानी, सिमपानी	नेपाल सरकार	२०७१	२०७३		ईप्टेक १,
२	भालुटार		ग्रामिटी	६	१०	भालुटार, रानीपानी					

अनुसूची-१०: उपस्वास्थ्य चौकीस्तरको तथ्यांक

स्थान : तनहुँसूर गाविस वडा नं ५ हटिया

बालबालिकाहरूको स्वास्थ्य सम्बन्धी तथ्यांक

बच्चाहरू	बच्चाहरूको तौल मापन (पाँच वर्ष मुनिका बच्चाहरूको पोषणको अवस्था)									
	० देखि ११ महिना		१२ देखि २३ महिना		२४ देखि ३५ महिना		३६ देखि ५९ महिना		जम्मा	
	न्यून	सामान्य	न्यून	सामान्य	न्यून	सामान्य	न्यून	सामान्य	न्यून	सामान्य
नयां	०	५	०	०	०	२	०	४	०	११
दोहोरिएका	०	९	०	१२	०	२	०	१०	०	३३

२ भाडापखाला सम्बन्धी उपचार गरिएका ५ वर्ष मुनिका बच्चाहरूको संख्या

उपचार सेवा पु-याउने	भाडापखाला सम्बन्धी विरामी परेका नयां बच्चाहरूको संख्या				उपचार गरिएको संख्या	सिफारिस गरिएको संख्या	मृत्यु भएको संख्या
	जलवियोजन नभएका	सामान्य जलवियोजन भएका	धेरै जलवियोजन भएका	जम्मा			
उप स्वास्थ्य चौकीबाट	३			३	३	०	०
ग्रा.स्वा.का.कर्ता वा स्वयंसेविका हरूबाट				३४	३४	०	०
मातृशिशु कार्यकर्ताहरूबाट	०	०	०	३७	३७	०	०

Nutritional and metabolic disorder

ICD Code	रोगको किसिम	महिला	पुरुष
E 46	कुपोषण	०	०
E50	A vitaminoses and other nutri deficiency	६	४

अनुसूची-११: विद्यालयहरूको वर्तमान अवस्था

क्र.सं	विद्यालयकोनाम	अवस्थित स्थान		विद्यालयको किसिम	विद्यालयको कक्षा		छात्र छात्रा तथा शिक्षक शिक्षिकाको विवरण					
		वडा नं	टोलको नाम		देखि	सम्म	छात्रा	छात्र	जम्मा			
									जम्मा			
१	श्री प्रभात मा.वि.	२	कुसुमपानी	सामुदायिक	बालविकास	१०	१२०	१००	२२०	५	१०	१५
२	लक्ष्मी नि.मा.वि.	६	ठाँटीचोर	सामुदायिक	नरसी	८	७०	१६०	२३०	२	९	११
३	खड्ककाली प्रा.वि.	८	रिट्टाबोट	सामुदायिक	१	२	९	४	१३	२		२
४	रजस्थली बाल विकास	४	चण्डेनी थोक	सामुदायिक	नरसी	नरसी	९		९	१		१
५	सूर्योदय प्रा.वि.	९	राम्बे	सामुदायिक	१	२	२०	९	२९		२	२
६	अमरसिंह मा.वि.	७	धरमपानी	सामुदायिक	१	१०	१५०	५०	२००	४	७	११
					जम्मा	३७८	३२३	७०१	१४	२८	४२	

क्र.सं	विद्यालयकोनाम	अवस्थित स्थान		भौतिक तथा खानेपानीको सुविधाहरू					
		वडा नं	टोलको नाम	खा.पा.प्रणाली छ र संचालनमा छ	खा.पा.प्रणाली छ तर संचालनमा छैन	उपलब्ध नै छैन	प्रयाप्त छ/छैन	फोहर फाल्ने खाडल छ/छैन	फोहर पानीको निकास छ/छैन
१	श्री प्रभात मा.वि.	२	कुसुमपानी		✓			छ	छ छैन
२	लक्ष्मी नि.मा.वि.	६	ठाँटीचोर	छ			छ	छैन	छैन
३	खड्ककाली प्रा.वि.	८	रिट्टाबोट	छ			छ	छैन	छैन
४	रजस्थली बाल विकास	४	चण्डेनी थोक		✓		छैन	छैन	छैन
५	सूर्योदय प्रा.वि.	९	राम्चे			✓		छैन	छैन
६	अमरसिंह मा.वि.	७	धरमपानी	छ			छैन	छ	छैन

क्र.सं	विद्यालयकोनाम	अवस्थित स्थान		विद्यालयको किसिम	शौचालयको सुविधा				
		वडा नं	टोलको नाम		शौचालय भवन	लैंगिक संवेदनशील			
१	श्री प्रभात मा.वि.	२	कुसुमपानी	सामुदायिक	छ			छैन	छैन
२	लक्ष्मी नि.मा.वि.	६	ठाँटीचोर	सामुदायिक	छ		छ	छैन	छैन
३	खड्ककाली प्रा.वि.	८	रिट्टाबोट	सामुदायिक	छ		छ	छैन	छैन
४	रजस्थली बाल विकास	४	चण्डेनी थोक	सामुदायिक	✓				छैन
५	सूर्योदय प्रा.वि.	९	राम्चे	सामुदायिक	छ			छ	छैन
६	अमरसिंह मा.वि.	७	धरमपानी	सामुदायिक	छ			छ	छैन

अनुसूची-१२: सार्वजनिक संघ संस्थाहरुको विद्यमान खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था

क्र. सं	संस्थाको नाम	वडा नं	गाउँको नाम	संस्थाको भवन	खानेपानीको सुविधा			साबून पानीले हात धुने स्थान छ/छैन	शौचालय					फोहर व्यवस्थापन अभ्यास
					छ/छैन	सञ्चालनमा छ/छैन	प्रयाप्त छ/छैन		छ/छैन	महिला र पुरुषको लागि छुट्टा छुट्टै छ ?	मिन्न क्षमता भएका व्यक्तिहरूको पहुच योग्य	मा पानीको सुविधा	सफा तथा स्वच्छ	
१	तनहुँसूर गाविसको कार्यालय	५	हटिया	आफ्नो				छ	छैन	छैन	छैन	छैन	छ	
२	देउराली सामुदायिक वन	१		छैन	छैन			छैन						
३	चन्द्रिका सेवा विकास समिति	१	टुहुरे पसल	छैन	छैन			छैन						
४	तारानगर महिला समुह	१	पडके पसल	छैन										
५	रानी पोखरी आमा समूह	२	सिमपानी	छैन	छैन			छैन						
६	सुज्रे भञ्ज्याड भाङ्की थुम्का सामुदायिक वन	२	सिमपानी	छैन	छैन			छैन						
७	गोदावरी मन्दिर	२		छैन	छ			छैन						
८	भगवती आमा समुह	३	अर्चल स्वारा, गोतामे गाउँ	छैन	छैन			छैन						
९	तिनढुङ्गे आमा समुह	३	धारापाखा, गोतामे गाउँ, अर्चलस्वारा	छैन	छैन			छैन						
१०	खड्ककाली आमा समुह	४	चण्डेनी थोक, भोरथोक	आफ्नो	छैन			छ	छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	जलाउने

११	तनहुँसूर पर्यटन विकास समिति	४	चण्डेनी थोक, भोरथोक	छैन	छैन					छैन					
१२	तनहुँसूर सामुदायिक वन	४		छैन	छैन					छैन					
१३	प्रतिभाशाली आमा समूह	५	पत्यारथोक, गंगालीथोक	आफ्नो	छैन					छैन					जलाउने
१४	तनहुँसूर कृषि सहकारी	५	रानीस्वारा	आफ्नो	छ					छ	छैन	छैन		छ	जलाउने
१५	चण्डी बचत तथा महिला सहकारी संस्था	५		छैन	छैन					छैन					
१६	आमडाङा सामुदायिक वन	५		छैन	छैन					छैन					
१७	गौरवशाली आमा समूह	७	धरमपानी	छैन	छैन					छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	खाल्डोमा फाल्ने
१८	दुरपता सामुदायिक वन	७	धरमपानी	छैन	छैन					छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	
१९	सिर्जना आमा समूह	८	चिसापानी	छैन	छैन					छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	
२०	साभा आमा समूह	८	सुनखोल्सी	छैन	छैन					छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	
२१	भगवती आमा समूह	८	रिझबोट	छैन	छैन					छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	
२२	सरस्वती दिलित उत्थान महिला समूह	८	वागेचौर	छैन	छैन					छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	
२३	सनसारी माई आमा समूह	८	छाप, पंदेल चौर	छैन	छैन					छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	
२४	खड्ककाली सामुदायिक वन	८	वागेचौर	छैन	छैन					छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	
२५	अर्चलचौर आमा समूह	९	अर्चल चौर	छैन	छैन					छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	
२६	नागरिक सचेतना केन्द्र	९	ओडाहरे	छैन	छैन					छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	
२७	बुढि राम्चे सामुदायिक वन	९	राम्चे	छैन	छैन					छैन	छैन	छैन	छैन	छैन	

अनुसूची-१३: टोलहरुको विद्यमान सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था

क्र स.	टोलको नाम	पक्की शौचालय संख्या(जम्मा)	बायो ग्यास जडान गरेका पक्की मल चर्पीको संख्या	पक्की मल चर्पीको संख्या	अस्थायी शौचालय संख्या (जम्मा)	सुधारिएको आधुनिक चुलो	भाँडा सुकाउने चाँग	फोहर फाल्ने खाडल	भाँडा मा झने प्लेटफर्म	पानी शुद्धिकरणको लागि घरेलु विधि अपनाउने घरधुरी संख्या	हात धूने ठाउँ	करेसाबारी व्यवस्थापन भएको घरधुरी संख्या	करेसाबारी मा खेर गएको पानी प्रयोग गर्ने घरधुरी संख्या	सफा तथा स्वच्छता तरिकाले खानेकुरा व्यवस्थापन गर्ने घरधुरी संख्या
वडा नं १														
१	पडके पसल	३०	५	०	१०	५	१०	१०	०	१०	३०	०	०	१०
२	पण्डित थर	३७	१०	०	३	१०	१०	१०	१०	१०	१५	१	१०	१०
३	सुन्खोल्सी	३०	०	०	०	५	०	०	०	१०	७	०	०	१०
४	टुहुरेपसल	२०	१	०	३	१५	०	१	०	०	०	०	०	१०
	जम्मा	११७	१६	०	१६	३५	२०	२१	१०	३०	५२	१	१०	४०
वडा नं २														
१	सेपेडी	३	०	०	०	१	३	०	०	०	०	०	०	०
२	भार्लाङ्गे	२	०	०	०					०	०	०	०	०
३	फेदीखोला	०	०	०	०	१	१	२	०	०	१	१	१	१
४	कुसुम्पानी	३८	२०	०	१	२०	२	५	०	०	२	०	०	१
५	सिमपानी	१२	१	०	०	१		२		०	०	०	०	६
	जम्मा	५५	२१	०	१	२३	६	९	०	०	३	१	१	८
वडा नं ३														
१	अर्चलस्वारा	१०	४	०	५	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२	धाराको पाखा	२८	५	०	०	०	०	५	०	१०	१०	०	०	०
३	गोतामे गाउँ	१३	२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	५१	११	०	५	०	०	५	०		१०	०	०	०
वडा नं ४														
१	तल्लो भोट्योक	१०	३	०	०	३	०	२	०	२	०	०	०	०
२	माथिल्लो भोट्योक	१०	६	०	०	६	१०	२	२	२	२	१	०	०
३	चण्डनीयोक	२१	५	०	०	५	५		०	५	१	०	०	०

	जम्मा	४१	१४	०	०	१४	१५	४	२	९	३	१	०	०
बड़ा नं ५														
१	गंगालीथोक	१०	२	०	०	२	३	२	०	२	२	१	२	४
२	पत्थार थोक	६	२	०	०	२	०	०	०	२	०	०	०	०
३	पाल्पालीथोक	५	०	०	०	०			०	०	०	०	०	०
४	घोडेखोला	६	२	०	०	७	०	१	०	०	२	०	०	२
५	हटिया	२	०	०	०	०	१	०	१		२	१	१	१
	जम्मा	२९	६	०	०	११	४	३	१	४	६	२	३	७
बड़ा नं ६														
१	ज्यामिरे	१८	५	०	०	५	०	०	०	०	०	०	०	०
२	भालुटार	५	०	०	१	०	४	१	१	०	१	१	१	२
३	मट्याङ्गे, ठाँटीचौर	६	०	०	२	०	०	०	०	०	१	०	१	२
४	चिसापानी	९	०	०	१	०	३	०	०	०	१०	०	०	०
५	बडहरे सिमलचौर	३७	५	०	०	५	०		०		०	३	०	०
	जम्मा	७५	१०	०	४	१०	७	१	१		१२	४	२	४
बड़ा नं ७														
१	चिसापानी	४२	४	०	०	४	३	१०	०	०	०	०	०	०
२	पुलामीडाडा	११	०	०	०	०	५	६	०	०	०	०	०	०
३	धरमपानी	१५	२	०	०	२			०	१०	१०	०	०	०
४	अद्योतीटोल	१०	१	०	०	१	५	५	०	५	१०	०	०	०
	जम्मा	७८	७	०	०	७	१३	२१	०	१५	२०	०	०	०
बड़ा नं ८														
१	छाप	१०	४	०	०	४	०		०	३		०	०	०
२	पैंडेल चौर	३	४	०	२	५	०	२	०	१	१	०	०	०
३	वागे चौर	११	०	०	६	०	१	१	१	२	१	१	२	८
४	रानीपानी	२१	३	०	१	०	५	१०	०	०	०	०	०	०
५	पुरान्डही	५	०	०	२	०	१	१	०	२		०	०	१०
६	सानोचौर	२०	५	०	२	०			०	२	१	१	१	२

७	छोरे डाढा, रिट्रोट	१५	५	०	१	०	१०	१०	०	०	१०	०	०	१०
८	सुन्होल्सी	१६	६	०	०	०	५	०	०	०	१६	०	०	१०
	जम्मा	१०१	२७	०	१४	९	२२	२४	१	१०	२९	२	३	४०
बडा नं ९														
१	राम्चे	१६	०	०	१	२	०	०	०	०	०	०	०	०
२	अर्चलचौर राधाराम													
३	छाप	३६	५	०	४	१५	१०	५	०	५	३०	०	०	०
४	ओडारे	२३	०	०	०	०	१	०	१	०	०	२	२	१२
५	पातीघारी	७	३	०	०	८	०	०	०	०	२	०	०	०
६	सेराफांट	१०	५	०	०	१०	२	१	०	२	२	२	१	७
७	शिखरथुम	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	९२	१३	०	५	३५	१३	६	१	७	३४	४	३	११
	कूल जम्मा	६३९	१२५	०	४५	१४४	१००	९४	१६	७५	१६९	१५	२२	११८
	प्रतिशत	८७.१८	१७.०५	०.००	६.१४	१९.६५	१३.६४	१२.८२	२.१८	१०.२३	२३.०६	२.०५	३.००	१६.१०
	टोलको संख्या	४३												

अनुसूची-१४: खुल्ला दिसामुक्त पछिको गतिविधिको सहयोगमा गाविसस्तरको पहुंचको अवस्था

खुल्ला दिसामुक्त तथा पूर्ण सरसफाइको अवस्था	वडा नं								
	१	२	३	४	५	६	७	८	९
खुल्ला दिसामुक्त घोषणा भएको	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
पूर्ण सरसफाइ घोषणा भएको									

गाविसमा भएका सार्वजनिक शौचालयहरूको संख्या	१
शौचालय नभएका विद्यालयहरूको संख्या	०
शौचालय नभएका संघ संस्था वा कार्यालयहरूको संख्या	२४

खुल्ला दिसामुक्तपछिको योजना/क्रियाकलापहरू	तयार गरेको		कार्यान्वयनको अवस्था	सुधारको अवस्था
	छ	छैन		
गाविसको खुल्ला दिसामुक्त पछिको योजना/रणनीति पूण्यसरसफाइको योजनाको नमूना				
खुल्ला दिसामुक्तपछिको अनुगमन योजना				
खुल्ला दिसामुक्तपछिको क्रियाकलापहरूका लागि योजना तथा बजेट		छैन		सुधार भएको
खुल्ला दिसामुक्त दिगोपना र पूर्ण आनीवानी परिवर्तनको प्रबर्धनका लागि गरिएको क्रियाकलापहरू				
पूर्ण सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी सबै वडाहरूमा अभिमुखिकरण गरिएको				
पूर्ण सरसफाइ को लागि गाविसस्तरको समिति गठन गरिएको				
हरेक वडामा सरसफाइ समिति गठन गरी वडालाई आनिवानीमा सरसफाइ राख्ने काम गरिएको				
सरसफाइ समितिले वडामा भए गरेको सरसफाइ अभियानको अनुगमन गर्ने हेतुले वडास्तरमा अनुगमन समिति गठन भएको				

पूर्ण सरसफाइका क्रियाकलापहरूको अवस्था

पूर्ण सरसफाइ योजना	वडा नं								
	१	२	३	४	५	६	७	८	९
सबै घरमा चर्पाको प्रयोग भएको		छ							
सबै घरमा जोखिमपूर्ण अवस्थामा साबुन वा अन्य वस्तुले हातद्युने बानी भएको		छैन							
खानेपानीको सुरक्षित व्यवस्थापन र शुटिंदकरण		छैन							
व्यक्तिगत सरसफाइमा नियमितता		छैन							
घरको भित्र र बाहिर व्यवस्थित ठोस र तरल फोहरको व्यवस्थापन		छैन							
अन्य									
अन्य									
अन्य									

अनुसूची-१५: वडास्तरमा तर्जुमा गरिएका खानेपानी योजनाहरूको विवरण

क्र.सं	योजनाको नाम प्राथमिकताको आधारमा	योजनाको प्रकार	वडा नं	नयाँ/ मर्मत/ पुन निर्माण	श्रोतको नाम	अनुमानित संरचनाहरूको विवरण					टोलहरूको नाम	सेवा नपुगेका घरधुरी	जातीय घरधुरी					बाढी पहिरो को संभावना
						इण्टेक	प्रभ. आर.	धारा	मूळ्य पाईप लाइन मि	वितरण पाईप लाइन मि			दलित	जनजाती	पिछडा जाती	अन्य	जम्मा	
१	ऐसेलुपानी	लिफिटड	२	नयां	झांकी पहरा	१		५	१०००	२०००	सिमपानी, कुसुमपानी	५२	९	३८		५	५२	छ.
२	बाँसपानी	लिफिटड	५	नयां	बाँसपानी	१	१	५	१०००	२०००	गंगालीथोक, पत्यारथोक, पाल्पालीथोक	२६	२	२४			२६	छ.
३	भीरपानी	लिफिटड	४	नयां	भीरपानी	१	१	६			तल्लो, माथिल्लो भोरथोक, चण्डेनीथोक	५०	१४	३६			५०	ईएटेकक्षेत्रमा
४	सिमपानी	ग्राभिटी	३	मर्मत	सिमपानी	१	१	२			अर्चलस्वारा, धाराकोपाखा	४५	१४	३१			४५	छैन
५	अमरे कुवा	ग्राभिटी	३	मर्मत	अमरे कुवा	१		२			गोतामे गाउँ	१५	१५				१५	छैन
६	भीरपानी	लिफिटड	९	नयां	भीरपानी						राम्चे, अर्चलचौर, ओडारे	९३	१०	४७		३६	९३	पाईप लाईनमा
७	तलादी कसेरी खोला	लिफिटड	९	नयां	तलादी कसेरी खोला	१	१	३	१०००	२०००	ओडारे	३०		३०			३०	छैन
८	झारलाङ्गदी मूल	लिफिटड	९	नयां	झारलाङ्गदी मूल	१	०	५	१०००		अर्चलचौर, छाप			१०	१७		२७	पाईप लाईनमा
९	रानीपानी	ग्राभिटी	८	पुन निर्माण	भालुटार	१	०	४	१५००		रानीपानी, भालुटार	२८	८	१६		४	२८	छैन
१०	झांकी पहरा	ग्राभिटी	८	पुन निर्माण	झांकी पहरा	१	०	५			सुनखोल्सी	३५					३५	ईएटेकक्षेत्रमा
११	मकाती कुवा	कुवा	१	पुन निर्माण	मकाती कुवा	१					पण्डितथर दलित टोल	५	५				५	छैन
१२	गंगालीथोक तल्लो कुवा	कुवा	५	पुन निर्माण	गंगालीथोक तल्लो कुवा	१	०	२			गंगालीथोक,	१३	२	११			१३	छैन
१३	कुडापानी धारा	ग्राभिटी	५	मर्मत	कुडापानी धारा	१		४			हटिया, गंगालीथोक, पत्यारथोक	२४	५	१९			२४	छैन
१४	चापपानी तल्लो मूल	लिफिटड	५	नया	चापपानी तल्लो मूल	१	०	५	२०००		गंगालीथोक, पत्यारथोक	२१	२	१९			२१	छैन
१५	टुहुरेपसल	ग्राभिटी	१	मर्मत	टुहुरेपसल	१		३			टुहुरेपसल	२३					०	छैन
	जम्मा योजना संख्या		१५		जम्मा	१४	४	५१	७५००	६०००	०	४६०	९६	२८८	०	४५	४६४	

अनुसूची-१६: गाविस स्तरिय तर्जुमा गरिएका खानेपानी योजनाहरूको विवरण र लागत

गाविसस्तरीय प्राथमिकताक्रम	योजनाको नाम	योजनाको प्रकार	वडा नं	लाभान्वित टोलहरूको नाम	जम्मा लाभान्वित घरधुरी	सेवा नपुगेका घरधुरी	जनसंख्या	लागत ने रु हजारमा
१	भीरपानी	लिफिटड	९	राम्चे, ओडारे, अर्चलचौर, पुलामीडाडा	१०७	१०७	४१९	७१३०
२	झाक्री पहरा ऐसेलुपानी	लिफिटड	२	सिमपानी, कुसुमपानी, अर्चलस्वारा, विद्यालय	१२०	१२०	४७०	७९९७
३	चाँपपानी	लिफिटड	४	भोरथोक, चण्डेनीथोक	३७	३७	१४५	२४६६
४	सुनखोल्सी	ग्रामिटि मर्मत	१	सुनखोल्सी	२७	२७	१०६	९५३
५	मट्याङ्गे	ग्रामिटि मर्मत	६	मट्याङ्गे, विद्यालय	६	६	२४	२१२
६	झाक्री पहरा सुनखोल्सी	ग्रामिटि मर्मत	८	सुनखोल्सी	२७	२७	१०६	९५३
७	धरमपानी	लिफिटड मर्मत	७	धरमपानी, पुलामीडाडा, विद्यालय समेत	२४	२४	१४	८४७
८	मक्राती कुवा	कुवा मर्मत	१	पण्डितथर	२०	२०	७६	९४
९	भालुटार	ग्रामिटि मर्मत	६	भालुटार, रानीपानी	२२	२२	८६	७७६
१०	फेदीको चौतारो	ग्रामिटि मर्मत	९	फेदीको चौतारो	१२	१२	४७	४२३
११	भीरपानी	लिफिटड मर्मत	४	भोरथोक, चण्डेनीथोक	५५	५५	२१६	१९४०
१२	कुसुमपानी	ग्रामिटि मर्मत	२	पोखरीटोल	४९	४९	१९२	१७२९
१३	अमरे खोल्सी	ग्रामिटि मर्मत	६	वानिया गाउँ	७	७	२७	२४७
१४	धरमपानी खोला	ग्रामिटि मर्मत	८	रानीपानी, भालुटार	४५	४५	१७६	१५८८
१५	लप्सीखोला	ग्रामिटि मर्मत	१	पड्केपसल	५५	५५	२१६	१९४०
१६	छोरेडाडा रिट्रोट	ग्रामिटि मर्मत	८	छोरेडाडा, रिट्रोट	१२	१२	४७	४२३
१७	सिमलचौर बडहरे	ग्रामिटि मर्मत	६	सिमलचौर, बडहरे, जामुनेडाडा	५०	५०	१९६	१७६४
१८	झारलाङ्गदी मूल	ग्रामिटि मर्मत	८	छाप, पंदलचौर	६५	६५	२५५	२२९३
१९	तलादी कसेरी खोला	लिफिटड	९	ओडारे	३०	३०	११८	१९९९
२०	पण्डितथर	ग्रामिटि मर्मत	१	पण्डितथर	२०	२०	७८	७०६
२१	तितौरे खोला	ग्रामिटि मर्मत	१	पड्केपसल	३०	३०	११८	१०५८

२२	भालुखोला	ग्रामिटि मर्मत	१	पड्केपसल	२५	२५	९६	८८२
२३	फेदीको चौतारोको मूल	ग्रामिटि मर्मत	९	राम्चे	१२	१२	४७	४२३
२४	सिस्ने खोला	ग्रामिटि मर्मत	१	निवुवास्वारा	७	७	२७	२४७
				जम्मा	८६४	८६४	३३८७	३१०१०
स्रोत संरक्षण (कुवा मर्मत)								
१	घर्ती कुवा		३	अर्चलस्वारा	१५	१५	५९	७१
२	पोखरी पानी कुवा		४	तल्लो भोरथोक	३०	३०	११८	१४१
३	गंगालीथोक कुवा		५	पत्यारथोक	२९	२९	११४	१३६
४	चिसापानी		७	चिसापानी	४१	४१	१६१	१९३
५	ज्यामिरे, सिमचौर		६	ज्यामिरे	१८	१८	७१	८५
६	सुनखोल्सी		८	सुनखोल्सी	१५	१५	५९	७१
७	भैसेपानी		२	पोखरीटोल	४९	४९	१९२	२३०
८	चाँपेखोला कुवा		२	कुसुमपानी	३०	३०	११८	१४१
९	काजीको रह कुवा		३	धाराको पाखा	३०	३०	११८	१४१
१०	कुवा पानी कुवा		३	गोतामे गाउँ	१५	१५	५९	७१
११	बुधी खोल्सी		५	घोडेखोला	८	८	३१	३८
१२	चिसापानी		६	चिसापानी	१०	१०	३९	४७
१३	अद्यौती कुवा		७	अद्यौती	१०	१०	३९	४७
१४	चिसापानी		९	चिसापानी	७	७	२७	३३
१५	सुनखोल्सी		८	सुनखोल्सी	२०	२०	७८	९४
१६	माझकुवा		२	कुसुमपानी, सिमपानी, अर्चलस्वारा	२०	२०	७८	९४
१७	लाकुरी		३	अर्चलस्वारा, धारापाखा	४०	४०	१५७	१८८
१८	कुडापानी धारा कुवा		५	हटिया, गंगालीथोक	१५	१५	५९	७१
१९	बडहरे गैरो		६	सिमलचौर	६	६	२४	२८
२०	घोडे खोला		५	घोडेखोला	८	८	३१	३८

२१	धारदी कुवा		६	ज्यामिरे	१८	१८	७१	८५
२२	अमरे कुवा		३	गोतामे गाउँ	१५	१५	५९	७१
२३	सिमपानी धारा कुवा		३	अर्चलस्वरा	३०	३०	११८	१४१
२४	भोरलेनी कुवा		८,९	छाप, अचूलचौर	३०	३०	११८	१४१
				जम्मा	५०९	५०९	१९९५	२२९४
							कूल जम्मा	४१४८५
प्रति परिवार औसत जनसंख्या ३.९२, प्रति व्यक्ति ग्राभिटी स्कीमको लागत रु ९०००, प्रति व्यक्ति सोलार पम्पिङ. स्कीमको लागत रु १७००० र प्रति व्यक्ति श्रोत संरक्षण को रु १२००								

अनुसूची-१७: गाविस स्तरीय पूर्ण सरसफाइ रणनीतिक योजना

पूर्ण सरसफाइ रणनीतिक योजना

खुल्ला दिसामुक्त घोषणाको प्रतिफललाई दिगो र निरन्तर रूपमा अगाडि बढाई आधारभूत सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्थामा सुधार गर्नु पर्दछ । घोषणाको समयसम्म आउदा गर्न इच्छा भएपनि गर्न बाकी रहेको, सुधार गर्नुपर्ने महशुस भएका पक्षहरू, थप गर्नुपर्ने तथा स्तरीकरण गर्नुपर्ने कुरा थाति रहेका हुन्छन् । खुल्ला दिसामुक्त घोषणालाई दिगो, घोषणा पछिको सुविधामा पहाच तथा पूर्ण सरसफाइ अभियानलाई समयमै सफल बनाउने चाहना गाविसको रहेको छ । गाविसको सरसफाइ तथा स्वच्छताको अवस्था पहिचान, योजना तयार, स्रोत साधनको परिचालन, प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी छिटो भन्दा छिटो सफलता हासिल गर्नका लागि गाविस स्तरीय पूर्ण सरसफाइ रणनीतिक योजनाको आवश्यकता महशुस गरी यो रणनीतिक योजना तयार गरिएको छ ।

१. सोच

तनहुंसूर गाविसमा बसोबास गर्ने सम्पूर्ण बासिन्दाहरूको स्वास्थ्यमा सुधार गरी समुदायको क्षमता विकास, आर्थिक समुन्नति र वातावरण मैत्री सामाज निर्माण गर्नु रहेको छ ।

२. लक्ष्य

क) पूर्ण सरसफाइको लागि आवश्यक पर्ने विवरणहरू बडागत रूपमा वि.सं मसान्त सम्ममा पुरा गरिने छ ।

ख) मसान्त सम्ममा गाविसको सम्पूर्ण बडाहरू र गाविसलाई नै पूर्ण सरसफाइ तथा आनीवानी परिवर्तन भएको घोषणा गरिने छ ।

ग) तनहुंसूर गाविसलाई वि.स..... मसान्त सम्ममा पूर्ण सरसफाइ घोषणा गरी वि.स..... पश्चात पूर्ण सरसफाइ पश्चातको क्रियाकलापहरूको थालनी गरिने छ ।

३. उद्देश्य

यस रणनीति तयार भएपछि निम्न उद्देश्यहरू पुरा हुनेछन्:

क) खुल्ला दिसामुक्तलाई दिगो रूपमा अगाडि बढाउन सहयोग पुरने छ ।

ख) व्यक्तिगत, घरायसी, संस्थागत तथा वातावरणीय सरसफाइ प्रवर्द्धन हुने छ ।

ग) संस्थागत, सार्वजनिक तथा घरायसी शौचालयलाई संरचनागत रूपमा स्थायी तथा प्रयोगकर्ता मैत्री बनाउने वातावरण तयार हुने छ ।

घ) स्थानीय स्रोत तथा साधनलाई योजनागत रूपमा नियमित परिचालन गरिने छ ।

ड.) पूर्ण सरसफाइको लागि कार्य योजना तयार गरी तोकिएको समयमा नै घोषणा गरिने छ ।

४. रणनीति:

क) यस गाविसलाई वि.स..... मसान्त सम्ममा पूर्ण सरसफाइ घोषणा गरी पूर्ण सरसफाइको वानी ब्यब्हार परिवर्तन भएको प्रमाणीकरण गर्ने ।

ख) खुल्ला दिसामुक्त पछिको अवस्थाको विश्लेषण गरी गाविसको सरसफाइ तथा स्वच्छताका अवस्था पहिचान गर्ने । गाविसमा रहेको स्रोत र साधनको पहिचान, परिचालन र परिवेश (३ प) निर्माण गर्ने ।

ग) भिवाससिसि, बडा नागरिक मञ्च, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी, गाविसले पूर्ण सरसफाइको अभियान अगाडि बढाउने सबैलाई समेट्नेको मुख्य जिम्मेवारी लिने ।

घ) जिविस, गाविस तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरूले बार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट विनोजित गर्नेकममा पूर्ण सरसफाइ तथा आनीवानी परिवर्तनलाई प्राथमिकतामा राख्न पहल गर्ने ।

ड.) गाविसमा भएको सार्वजनिक, संस्थागत तथा विद्यालय शौचालयहरूलाई स्थायी र स्वच्छ बनाउन शौचालय संचालन तथा मर्मतका लागि विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने । साथै घरायसी शौचालयको अवस्था नियमित रूपमा सुधार गर्ने ।

च) जिल्ला र गा. वि. स. मा रहेका विभिन्न सरकारी तथा अर्ध सरकारी कार्यालयहरू, नागरिक समाज, संचार क्षेत्र तथा पत्रकार, समाजसेवी व्यक्तिहरू, राजनैतिक संगठनहरू, खानेपानी उपभोक्ता महासंघ, विद्यालय, नीजि क्षेत्र, सामुदायिक बन, महिला सञ्जाल, दलित सञ्जाल, जनजाति सञ्जाल, गैर सरकारी संस्थाहरू तथा विभिन्न निकायहरूसागको सहकार्य, समनवय, जिम्मेवारी बाडफाड गरी पूर्ण सरसफाइ अभियान लाई अघि बढाउने ।

छ) गाउँ वस्ती, टोल, वडा, विद्यालयहरूले पूर्ण सरसफाइ अभियान सफल पार्न कार्य योजना सहित सकिय रूपमा संलग्न हुने र साथै भिवाससिसिको निर्णयलाई कार्यान्वयन गर्न जिम्मेवारी वहन गर्ने ।

ज) संस्थागत तथा संरचनागत रूपमा कार्य योजना निर्माण, वजेट व्यवस्थापन, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा समिक्षा प्राणली वनाउने ।

झ) पूर्ण सरसफाइको अभियान असहयोग गर्ने व्यक्ति, संस्था वा समूहलाई सहि दिशामा लेराउन गाविसले थप नियमहरू आवश्यकता अनुसार वनाउने र अनुमोदन गरि लागु गर्ने ।

झ) प्रोत्साहन, सम्मान, पुरस्कारको माध्यमबाट पूर्ण सरसफाइको अभियानलाई तीव्रता दिइने छ भने दण्ड, सजाय, जरिवनाको नीतिको माध्यमबाट पूर्ण सरसफाइ अभियानमा आएको प्रतिकूल वातावरणलाई सुधार गर्ने ।

ट) समुदायको अगुवाईमा पूर्ण सरसफाइ, विस्तारित समुदायको अगुवाईमा पूर्ण सरसफाइ तथा विद्यालयको अगुवाईमा पूर्ण सरसफाइ अबधारणाहरूलाई मुख्य आधार मानी पूर्ण सरसफाइ अभियान संचालन गर्ने ।

५. कार्यनीति

क) गाविसमा संचालन गरिन सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी कियाकलापहरू एकिकृत रूपमा संचालन गर्न सबै सरोकारावालाहरू वीच प्रत्येक महिनाका एकपटक वैठक वस्ने ।

ख) गाविसमा भएको स्रोत साधानको पहिचान गरि गाविसको योजना तयार तथा अद्याबधिक गर्ने ।

ग) गाविस तहको योजनालाई आधार मानी प्रत्येक वडा, विद्यालयहरूले संरचनागत रूपमा अघि वढने । उनीहरूको क्षमता विकासको लागि सचेतना तथा अभिमुखीकरण गर्ने । विषयबस्तु, कार्य योजना र अनुगमनको ढाचाको वारेमा प्रष्ट पार्ने ।

घ) वडा तथा गाविस तहमा नियमित वैठक वस्ने । प्रत्येक वैठकमा कम्तीमा महिनभरि भएको प्रगति, भोग्नु परेको समस्या, सम्भावित चुनौति, सामाधानको उपाय र आगिम महिनाको लक्ष्यहरू विवरण पेश गर्ने ।

ड.) जिल्लाले निर्धारित गरेको पूर्ण सरसफाइको सूचकहरूको विवरण राख्ने, अद्याबधिक गर्ने र भिवाससिसिले यसको अवस्थाको लेखाजोखा गरि आवश्यकतानुसार थप कदम चाल्ने ।

च) गाविस स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति (भिवाससिसि) को नाममा गाविसमा सरसफाइ कोष स्थापना गर्ने र कोष परिचालन गरि एकिकृत रूपमा कार्यक्रम संचालन गर्ने । यसको लागि प्रत्येक वर्ष कुन कुन संघ संस्थाले कति रकम विनियोजित गर्ने भन्ने कुरा भिवाससिसि र सरोकारावालाहरूको भेलावाट निर्णय गर्ने ।

छ) सरसफाइ तथा स्वच्छता र शौचालय सम्बन्धी सामाग्री सजिलैसागै समयमै सस्तो र विकल्प सहित प्राप्त गर्न व्यवसायीहरूसंग सहकार्य गर्ने । गाविस हाताभित्रै प्यान, पाइप, सिमेन्ट, रड, हर्पिंक, ब्रस, सावुन, टुथपेष्ट, काइयो, नेल कटर उपलब्धताको व्यवस्था गर्ने त्यस्तैगरि सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी स्रोत व्यक्ति, चर्पी निर्माण, रिड. तथा प्यान वनाउने मिस्त्री तयार गर्ने ।

ज) स्वास्थ्य तथा शारीरिक अध्ययन गराउने शिक्षक, गाविस सचिव, स्वास्थ्य चौकीका इन्चार्ज, गाविसमा कार्यरत बिकाससाग सम्बन्धित कर्मचारी, गैर सरकारी संस्थाको सामाजिक परिचालकहरू, महिला स्वास्थ्यकर्मी, क्लवका प्रतिनिधीहरू र यस्तै अन्य व्यक्तिहरूलाई स्रोत व्यक्ति तयार गर्ने ।

झ) वडा नागरिक मञ्चले वडा वास सिसिको भूमिका समेत निर्वाह गर्ने सो मञ्चले आ आफ्नो वडामास्थानीय स्तरका उत्प्रेरकहरू तयार तथा परिचालन गर्ने । वडा नागरिक मञ्चले वडाको

सरसफाइको नेतृत्व, कार्य योजना कार्यान्वयन, मानवीय स्रोतको परिचालन, कार्य योजना अद्यावधिक गर्ने तथा अनुगमनका कामहरु गर्ने ।

ज) भिवासिसिससाग समन्वय गरि सम्बन्धी वडाका बडा नागरिक मञ्चले हरेक घरको सम्पूर्ण नामावली अभिलेख राखी सरसफाइ कार्ड वितरण गर्ने । पूर्ण सरसफाइ भएपछि पूर्ण सरसफाइको प्रमाणीकरण गर्न स्टीकर टास्ने । गा. वि. स.मा कुनैपनि किसिमको सेवा सुविधा र सिफारिस लिन आउदा घरमा पूर्ण सरसफाइको सूचक पुरा भए नभए वा कति वटा पुरा भएको जनाकारी लिने । तोकिएको समयसम्म पुरा भएको प्रमाण पेश नगर्ने घरधुरीहरूलाई गा.वि.स. वाट दिईने सेवा सुविधा तथा सिफारिसको सन्दर्भमासमयमै बिस्तृत छलफल गर्ने ।

ट) स्वास्थ्य चौकिमा सरसफाइ डेस्क स्थापना गर्ने र सेवा लिन आउने विरामी तथा उसको साथमा आउने परिवारका सदस्यलाई पूर्ण सरसफाइ सम्बन्ध जानकारी दिने र साथै प्रत्येक विद्यालयहरूमा सरसफाइ नमूना टेबल राखी सचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।

ठ) पूर्ण सरसफाइ घोषणाको लागि गाउ, टोल, वडाहरु वीच प्रतिस्पर्दा गराउने र घोषणा गरेको आधारमा प्रोत्साहनका व्यवस्था गर्ने । त्यस्तैगरि गा वि स स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको निर्णयानुसार अन्य पुरस्कार तथा प्रोत्साहन दिनुपर्ने व्यक्ति, संस्था वा समूह पहिचान गरि पुरस्कृत गर्ने ।

ड) पूर्ण सरसफाइ घोषणाको प्रतिवद्धता तयार पारी घोषणाको दिन सम्पूर्ण समुदायहरूलाई प्रतिवद्धता व्यक्त गर्न लगाउने र सोही पूर्ण सरसफाइलाई स्थायीत्व दिने ।

६. स्रोत र साधनको व्यवस्थापन

क) मानवीय स्रोत साधान पहिचान र परिचालन

- गा. वि. स स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति
- वडामा बडा नागरिक मञ्चहरु
- गाविस स्तरीय सञ्जालहरु
- शिक्षक शिक्षिका, विद्यार्थी, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ तथा जुनियर रेडक्रस र बाल क्लब
- गा. वि. स. भित्र रहेका सरकारी, गैर सरकारी संस्था, विकाससाग सम्बन्धी निकायहरूका प्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरु
- पूर्ण सरसफाइ सम्बन्ध उत्प्रेरकहरु
- महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका
- सामाजिक परिचालकहरु
- सहकारी संस्थाहरु
- धार्मिक तथा सास्कृतिक समूह तथा ती समूहका प्रमुख तथा प्रतिनिधीहरु
- स्थानीय स्तरमा गठित समूहमा आवद्ध व्यक्तिहरु (आमा समूह, महिला समूह, बालक्लब, आदि)
- राजनैतिक दलका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरु
- नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, उप शाखा एवं त्यसका सदस्यहरु
- सुरक्षा निकाय,
- दातृ निकाय र त्यससंग आबद्ध व्यक्ति तथा संस्थाहरु

- स्थानीय तहका दक्ष मानवीय स्रोतहरु जस्तैः सिकर्मी, डकर्मीहरु, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी स्रोत व्यक्तिहरु
- स्थानीय व्यवसायी, व्यापारीहरु तथा निर्माण व्यवसायी
- नागरिक समाज
- संचार गृह तथा पत्रकारहरु
- सार्वजनिक यातायात कर्मचारी तथा चालकहरु

ख) आर्थिक स्रोत साधन पहिचान र परिचालन

क. स.	निकायहरु	वार्षिक बजेट
१	गा.वि.स.को सरसफाइ कोष	
२	गा.वि.स को वार्षिक सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी कार्यक्रम	
३	समपुरक कोषहरु	
४	वन उपभोक्ता समिति	
५	वडाहरुवाट संकलन	
६	जरिवाना संकलन	
७	सहयोग (दान, चन्दा, पुरस्कार आदि)	
	जम्मा	

७. यस गाविसको विद्यमान चुनौती तथा अवसरहरु:

क) चुनौतीहरु

- भिवाससिसिको नियमित वैठक, कार्य योजनानुसार क्रियाकलाप संचालन, वार्षिक बजेटको वातावरण सूजना जस्ता गतिविधीमा निर्वाह गनुपर्ने भूमिका ।
- प्रत्येक घरधुरीमा भएको शौचालयको मर्मत सभार तथा स्तरोन्नती, नया निर्माण भएको घरधुरी तथा वसाइ सराइ घरधुरीमा शौचालयको सुनिश्चिता ।
- संस्थागत तथा सार्वजनिक स्थलहरुमा रहेका शौचालय र सरसफाइ तथा स्वच्छताको दीगोपना गर्दै अवस्थामा सुदृढीकरण ।
- सावुन पानीले हातधुने, घरायसी पानी शुद्धिकरणका विधी अपनाई पानी पिउने तथा व्यक्तिगत सरसफाइ कायम राख्ने सन्दर्भमा व्यक्तिगत तहमा चेतना अभिवृद्धि ।
- गाविस तथा वडातहमा तयार भएको कार्य योजना तथा अनुगमन प्रणालीको कार्यान्वयन र प्रभावकारिता ।
- पूर्ण सरसफाइको अभियान प्रत्येक घरदैलो, विद्यालय र संघ संस्थाहरुको संलग्नता र परिवर्तनको लागि जिम्मेवारी लिने ।
- तोकिएको समयसीमा भित्रै वडा तथा गाविसलाई पूर्ण सरसफाइयुक्त क्षेत्र घोषणा ।

ख) अवसरहरू

- गाविसमा एक चरणको सरसफाइ अभियान सफल भै खुल्ला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा भएको र सरसफाइ तथा स्वच्छता अभियानले निरन्तरता पाएको ।
- गाविसस्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति र वडामा वडा नागरिक मञ्चले वडा सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको रूपमा जिम्मेवारी वहन गर्न सक्ने अवस्था रहेको ।
- गाविसभित्र रहेको सम्पूर्ण निकायहरू खुल्ला दिसामुक्त अभियानमा सक्रिय रूपमा सहभागि भएकोले खुल्ला दिसामुक्तको दीगोपना र पूर्ण सरसफाइ तथा आनीवानी परिवर्तन सम्बन्धी जानकारी हासिल गरेको ।
- पूर्ण सरसफाइ तथा आनीवानी परिवर्तनको अभियानलाई संचालन गर्न सहयोगी निकाय र गाविसभित्र पनि मानवीय स्रोत तयार भै सकेको ।
- स्थानीय निकाय र स्थानीय समुदायको अगुवा र अपनत्व वहन गरेकोले अभियान लामो समयसम्म व्यक्तिगत तहसम्म पुग्ने ।
- गाविसभित्रका वासिन्दाहरूको सरसफाइ तथा स्वच्छताको सचेतनाको स्तर दिन प्रति दिन वढाई गएको ।
- स्वयं राष्ट्रले पनि सरसफाइ तथा स्वच्छताको विषयवस्तुलाई आधारभूत सवालको रूपमा लिई मातहतको निकायलाई सक्रिय रूपमा जिम्मेवारी वहन गर्न निर्देशन दिएको ।
- गा.वि.स.मा विभिन्न किसिमका सामुदायिक संघ संस्थाहरू, आमा समुह, वाल क्लबहरू, महिला समुहहरू तथा जातीय संगठनहरू कार्यरत रहेकाले तिनीहरूलाई सरसफाईको क्षेत्रमा परिचालन गर्न सकिने ।

८. अनुगमन र मूल्यांकनः

गाविसमा पूर्ण सरसफाईको अभियान प्रभावकारी रूपले संचालन तथा सफल बनाउन जिल्ला तह, गाविस तह, वडा तह र स्थानीय समुदायहरूको तहवाट अनुगमन गरिने छ । गाउँ स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिले आबश्यकतानुसार तहगत अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति बनाउने छ । सो समितिले नियमित अनुगमन गर्ने छ । अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्नका लागि विधिहरू निर्धारण गरि व्यक्तिगत, घरायसी तथा संस्थागत तहमा पूर्ण सरसफाईका सूचकहरू पुरा भए नभएको अनुगमन गर्ने छ । अनुगमनको लागि पूर्ण सरसफाईको सूचक तथा विस्तारीत सूचक सहित फारम तयार गरिने छ । अनुगमन तथा मूल्यांकन समितिले फारम भरि प्रतिवेदन तयार गर्ने छ । सोही प्रतिवेदनलाई आधारमानी आगमी दिनमा गरिने कियाकलापहरू निर्धारण गरिने छ ।

९. पूर्ण सरसफाइ पश्चातको क्रियाकलापहरूः

खुल्ला दिसामुक्त घोषणा पश्चात घोषणालाई दीगो बनाउने र पूर्ण सरसफाइ तथा आनीवानी परिवर्तनको अभियानलाई तीव्रता दिइ पूर्ण सरसफाईयुक्त क्षेत्र बनाउनु हो । पूर्ण सरसफाइ तथा आनीवानी परिवर्तन क्षेत्र घोषणा पश्चात पनि सरसफाइ तथा स्वच्छताको अभियान सम्पन्न भएको हुँदैन । तसर्थ पूर्ण सरसफाईलाई दीगोपना र घोषणा गर्दा सूचकको रूपमा नभएको अन्य सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्रियाकलापलाई समेट्दै वातावरण मैत्री सरसफाइ तथा स्वच्छता र अर्ध शहरमुखी बिशेषताका सरसफाइ तथा स्वच्छताको अभियानलाई निरन्तरता दिनुपर्छ ।

यसको लागि शौचालयको स्तरीकरण तथा प्रयोगकर्ता मैत्री, भान्साको फोहोरवाट आफैले मल बनाउने, प्लाष्टिकलाई छुटौ जम्मा गरी बिक्री वा निर्धारित स्थलमा जम्मा गर्ने, बैकल्पीक उर्जाको प्रयोग, फोहोर

मैला व्यवस्थापन, खानेपानीको मुहान संरक्षण, पानीको गुणस्तर परिक्षण, पोखरीहरूको संरक्षण, प्लाष्टिक भोला निषेध, स्यानिटरी ल्याण्डफिल्ड साइट, स्थानीयस्तरमै सरसफाइ सामाग्रीको व्यवस्थापन, ढलको व्यबस्था, नियमित बजेट र संस्थागत क्रियाकलाप आदि क्रियाकलापहरु अगाडि बढाइने छ ।

पूर्ण सरसफाइको लागि वडा / गाविस तहको कार्ययोजना

क्र. सं	क्रियाकलाप	मिति/ अवधी	जिम्मेबारी	
			मूल्य	सहयोगी
१	गाविस सचिवसंग भेटघाट गरि VWASHCC को बैठकको मिति निर्धारण गर्ने			
२	VWASHCC को बैठक खुला दिसा मुक्त घोषणा पछिको अवस्थामाथि छलफल			
३	गाविसका सबै घरधुरीहरूको सरसफाइ सम्बन्धी तथ्यांक संकलन			
४	गाविसस्तरीय पूर्ण सरसफाइ सम्बन्धी कार्ययोजना निर्माण तथा जिम्मेबारी बांडफांड			
५	वडा नागरिक मंचको बैठक र वडा वास सिंसि को जिम्मेबारी सम्बन्धी निर्णय गर्ने			
६	वडा नागरिक मंचलाई अभिमुखिकरण			
७	वडा वास सिसि/ वडा नागरिक मंचको नेतृत्वमा वडा कार्य योजना निर्माण			
८	वडा तहका पूर्ण सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी छलफल तथा अन्तरक्रिया			
९	प्रत्येक महिनाको एक पटक VWASHCC को बैठक			
१०	प्रत्येक महिनाको एक पटक WWASHCC र वडा नागरिक मंचको बैठक			
११	राजनीतिक दल र VWASHCC बीच छलफल र कार्यक्रममा सहयोग गर्ने वातावरण बनाउने			
१२	आमा समूह, वन समूह, स्थानीय ल्कवहरू, जातीगत तथा सांस्कृतिक संजालहरू संग छलफल तथा अन्तरक्रिया			
१३	विभिन्न माध्यमबाट प्रचार प्रसार तिब्र गर्ने कार्यक्रम निर्धारण गर्ने जस्तै ; सार्वजनिक सूचना टाँस्ने, प्रचार प्रसार बोर्ड राङ्गे, माईक्रोफोन, विद्यालयस्तरीय -याली आयोजना गर्ने, स्थानीय एफ्. एम्.को परिचालन गर्ने आदि			
१४	प्रत्येक विद्यालयमा संस्थागत वास समिति गठन गर्ने (शिक्षक, विद्यार्थी र अभिभावक सम्मिलित) साथै विद्यालय र विद्यार्थीको घर सम्म को दुरीलाई ध्यानमा राखि कार्य योजना तयार गर्ने			
१५	विद्यालय व्यवस्थापन समिति, अभिभावक, शिक्षक संघ र शिक्षिका, शिक्षक संग अन्तरक्रिया र अभिमुखिकरण तालिम			
१६	महिला सामुदायिक स्वस्थ्य स्वयंसेविका तथा नागरिक समाज संग अन्तरक्रिया			
१७	प्रत्येक विद्यालयमा विद्यालयस्तरीय वाल ल्कव गठन तथा परिचालन			
१८	विद्यालयस्तरीय वाल ल्कव संग अन्तरक्रिया			
१९	गाविसस्तरीय अनुगमन समिति गठन तथा आचारसंहिता निर्माण			
२०	वडास्तरीय अनुगमन समिति गठन तथा आचारसंहिता निर्माण			
२१	गाविसस्तरीय सम्पूर्ण कार्यालयहरूमा सरसफाइ सम्बन्धी प्रचार सामाग्री टाँस्ने			
२२	स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरूद्वारा घरदैलो कार्यक्रम महिनाको एक पटक			

२३	प्रत्येक महिनामा कम्तिमा एक पठक शिक्षक, विद्यार्थी र संचालक समिति द्वारा विद्यालय सेवा क्षेत्रमा घर दैलो कार्यक्रम		
२४	प्रत्येक महिना प्रत्येक बडाले पूर्ण सरसफाइको सूचक कुन कुन घरले पुरा गरे गरेनन् तथ्यांक अध्यावधिक गर्ने		
२५	प्रत्येक महिनामा संकलन गरेको तथ्यांक सार्वजनिक स्थल र गाविसमा टाँस्ने		
२६	प्रत्येक बडा र गाविसको पूर्ण सरसफाइको घोषणा गर्ने मिति उल्लेख गर्ने		
२७	सर्ब प्रथम पूर्ण सरसफाइ क्षेत्र घोषणा गर्ने बडा तथा विद्यालयलाई सम्मान र कदर		
२८	सरसफाइ परिचयपत्र वितरण		
२९	पूर्ण सरसफाइ घोषणा पश्चातको बारेमा बैठक बस्ने		

पूर्ण सरसफाइ घोषणा प्रक्रिया

